[illegible]

હમાનાના હુન્નરો.

[illegible]

* પ્રથમ આવૃત્તિ *

[illegible] પ્રસિદ્ધ કરનાર.

[illegible]

કિંમત ચાર આના.

નવીન સુધારાનો દુશ્મન લોકપ્રીય
પચાસ અંકી ચાલુ

જમાનાનો જલસો.

રચનાર—જોશી જયરામ રવજી ભાગલીયા.

પ્રકાશક—જોશી જયરામ રવજી ભાગલીયા
કચ્છ માંડવીવાલા.
ઠે૦ ગીરગામ બેંકરોડ અમૃતવાડીને નાકે નારાયણ બીલ્ડીંગ,
પોસ્ટ નં. ૪ મુંબઇ.

આવૃતી ૪ થી　　　　　　　　　　પ્રત ૨૦૦૦

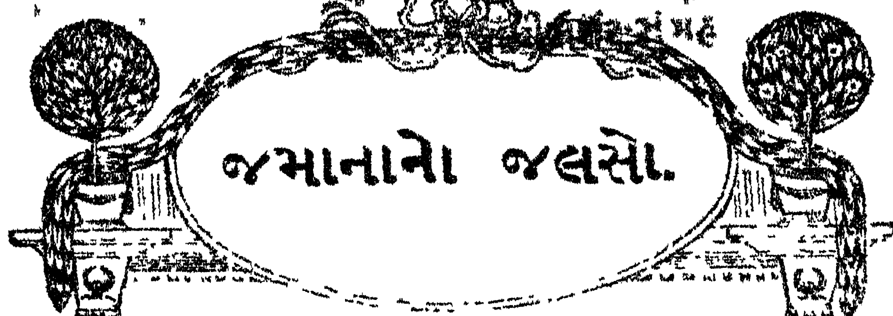
સંવત ૧૯૭૩　　　　　　　　　　સને ૧૯૧૭

—:o:—

કીંમત આઠ આના.

શ્રીકૃષ્ણ પ્રેસમાં રતિલાલ હરજીવને છાપ્યું
નં. ૯ અનંતવાડી, મુંબઇ.

૬૮૯૨



સારદા સ્તુતી.

હિંદી.

દયા કરજે તું દેવી, માત અંબે મારી.
હું શરણું એવું, સત્ય હેતું ધારી. દયા
રહ્યો વ્યાપી કલીકાલમાં અધર્મ,
નથી રાખતું વડિલોની કોઈ શર્મ. દયા.
જ્યારે સૃષ્ટિ, આમ વર્તવાને લાગી
કૃપા દ્રષ્ટિ પ્રભુએ, સમસ્ત ત્યાગી. દયા
જોકે નામ રાખી, મુલકમાંથી જાઉં;
ઉપયોગી માત, સર્વને હું થાઉં. દયા.
કશી પરવા નથી આ, જગની અમોને;
લળી શતવાર, દાસ કહે છે તમોને. દયા.

દીવાળીના દીવો.

યાને

આંટરોડની મુસાફરી ખ્યાલ ૧.

અફસોસ અરે અફસોસ બંધુઓ, કુદરતની છે બલિહારી;
સોબતના પરિણામ બળે, આ જગત વિષે થઈ છે ખ્વારી.

કારણ પુછો કોઇ અમોને, ખુલ્લિ વાત મુખે કહીશું;
કુમાર્ગમાં કોઇ વિચરનારના, સાથી બનવા નહિં દઇશું.

ખ્યાલ કરો કોઈ નજર કરો. આ દુઃખરૂપી કેવી દુનિયા;
ધર્મ પત્નિઓ રખડાવી, વેશ્યા નિવાસમાં જઇ વસીયા.

ખમીસ જાકિટ બુટ કોલરો, સાઇકલ કેપ શિરે ધારી;
સેંટ લવંડર ગુલાબ છાંટયું, સુગંધમાં પણ હદ વાળી.

બની શેઠીયા વિષય નગરના, મુસાફરી કરવા ચાલ્યા;
ગીની ત્રણ નાખી ખીસામાં, મુછ મરડતાં મેં ભાળ્યા.

આના ચાર તણી ગાડીમાં, આંટરોડ પર જઇ અટકયા;
ખાધું ખરચ્યું પીલહાઉસમાં ને, પછી નાટકોમાં સટકયા.

બે રૂપિઆની ટિકીટ લઇને, થીયેટરોમાં કઓદ પડયા;
વાટ જુવે છે ઘરવાલી અહિં, નાટકના ખેલોજ નડયા.

છતાં હજુ તો ગરમ ખીસાનો, પૂરો દાટ વડયોજ નહિ;
ગુણીકા નૃત્ય વિષે જઇ બેઠાં, શરમ મુલતવી ત્યાંજ રહી.

બહોત દિવસકા બડા પ્યારથા, મુઝે નિંદ નહિં આતિથી,
બાત પ્યારકી બહુત કઠીન હય, વે ચીજાં મમ્મેં ગાતીથી.
શેઠ કહે અએ પ્યારીજાન, અબ ગાના કુછ સુનબાતિ હય;
દિલ ખુશ કર યહ આશકકા. કયા મઝા પવનકી આતિ હય,
ગઝલ હુમરી તાલ દાદરા, બલા દ્દર ભૈરવીચોંકી;
સારંગી તબલા બજતી હુય, પ્યારિ બન ગઇ આશકકી.
બે ગીનીનો ખર્ચ કરીને, પછી એવા નર પસ્તાયા;
પીત્રુ તર્પણ કર્યું પ્રેમથી, શોખીન જનમાં પંકાયા.
ગયા શ્રાદ્ધમાં. કસર હતી તે, પૂર્ણ કરી અહિંયાં પ્રિતે;
માનવ જન્મતણું સાર્થક તો, થયું આજ સહુ એ રીતે.
ચરણ વગરના હાથ વિનાના, અપંગ પણ છે કે દુખીયા;
સિંગલ પૈ પણ અપાય નહીં ને, થવું અમોને છે સુખીયા.
ઘરો ઝુટશે ચોર લુંટસે, અગર મૂળ વ્યાધિ થાશે;
એમાંથી ફળ એજ થવાના, નહિ તો કાળ તુરત ખાશે.
ભવસાગરમાંથી તરવાનો, ઉપાય યત્ન કરી શોધો;
વ્યર્થ કાર્યમાં વખત ગુમાવો, શું કરવી તેની નોંધો.
જહાંશ પલકમાં અરે બાંધવા, તેનો તું કંઇ વિચાર કર,
કિર્તિ અમર કરી લે જગમાં, પ્રભુ નામ લઇને તું તર.
ઉસ્તાદોંકી યેહી ફર્જ સબ, કરકે અદા હમ દિખલાતે;
યેહી બાંચનેસે જીવોંકે, પાપ સબહિં સું ટટ જાતે.

રહેનેવાલે કચ્છ પ્રાંતકે, શહર માંડવી બાજત હય;
ભાગલીયોંકી પીછાન રખના, હરી કૃપા હો જાતિ હય.

વખતનો વરઘોડો.

યાને

શરાબ વિષે ખ્યાલ ૨.

શરાબ જેવી ખરાબ વસ્તુ, નવ દીઠી જગમાં કયાંહીં;
વાઇન બાટલી વિશે વર્ણવું, ધ્યાન કરો હિંદુભાઇ.

શિવ. શિવ આ શું થયું અરે રે, ગ્લાસ ભરી પીવા માંડયા;
સ્વર્ગતણું સુખ તજી પૂર્વજો, હાહાકાર કરવા લાગ્યા.

દશા થાય છે પીનારાની, કથન કરૂં તે સાંભળીએ;
વાટ ઘાટમાં પડયા કરી તો, ઓચિંતા એથી મરિએ.

શીવાય હમસે બડા અબીતક, પયદા જગમેં હુવા નહિં;
પહેલવાન પીછે હટ જાવે, કદર કરો સજ્જન તુમહિં.

પહેરન ધોતી ઓર દુપટ્ટા, કેટા ભી બરબાદ ગયા;
કીસમતમેં કયા લીખા હમારે, ખીસેમેં દમડી ન રહા.

અગોબાઇ હા કોહુન આલા, હાતાત કાઢી વેવુનશી;
ઇકડે તિકડે બઘત રાહિલી, ઉફ્ટ ઘાતલી ડોકીશી.

વ્યસનોથી વાકેફ થયેલી, ગુજરાતન કહેવા લાગી;
એમ પીટીથા કંઇ દિવસ પૂર્યા છે, નફ્ટ નિરંકુશ જા લાગી.
આ વખતે કોઇ હોત બીજો તો, યથા યોગ્ય સુખ દેખાડું,
પતિ શબ્દ એ મહા તિવ્ર છે, ભવ આખું હું ક્યાં બાળું.
આ સંબંધમાં આજ પછી જો, અવાજ કંઇ કાને પડશે;
દેખાડી હું દઇશ ખરેખર, વચન કદાપી નાં ટળશે.
એમાં એમાં મુક અલી, કહીને બેરીનો હાથ ધર્યો;
બની દિગંબર નૃત્ય આદર્યું, સ્વાદ ગ્રહણ કેવોજ કર્યો.
ધર્મ ગુરૂની સોગન ખાધી, કાશીમાં જઇને નાહ્યા;
છતાં પાપ કંઇ ના ધોવાયું, અંતરમાં બહુ પસ્તાયા.
ઉલટી સુલટી રીત આદરી, ફજીત ફેનસીએ કીધાં;
લાજ ગુમાવી સર્વ જગોએ, ફળ એમાંથી એ લીધાં.
પુર્ણ ખ્યાલ સૌ થયો અમારો, ઇનામ દેવા યત્ન કરો;
પ્રસાદ છે આ ગુરૂ કૃપાનો, ઉમેદ સૌ મનમાંજ ધરો.
આ પ્રયોગના પચાસ કાગળ, દેશાવર લઇ મોકલશે;
તે જીવોને ટુંક મુદતમાં, સંતતિનું સુખ પ્રાપ્ત થશે.
કલકત્તા દિલ્હી લખનૌ, પંજાબ મુલ્ક દેખા સારા;
અમદાબાદ બરોદા સુરત, કોકણભી સબસેં ન્યારા.
કચ્છમાંડવી છોડ દઇ, અબ બંબઇ શહર બસાયા હય;
ઉસ્તાદ ગુરૂ જમીયતકા ચેલા, ચોઢી બનાનેવાલા હય.

કલજુગનો મહિમાં

અને

ચાલુ જમાના વિષે ખ્યાલ ૩.

કલજુગ આવ્યો ખરેખરો, ચેતીને ચાલો સો ભાઇ;
ધર્મ બીચારો થયો પાંગળો. ડહાપણ સો દમડામાંહીં.
દાંત વિનાનાં ચડે ઘોડલે. જુવાન ઘર ઘર ભટકે છે,
સાંડ રૂપાળી ખરે બપોરે, સાધન કરવા અટકે છે.
માત પીતાનું કહ્યું ન માને, પુત્ર કપૂત કહાવે છે;
આવું છું આવું છું કહિને, મશ્કરિમાંજ ઉડાવે છે.
પચાસ બીડી પીએ પીતા તો, દશ નહિ પુત્રો પીશે;
છેવટ ગાડું પંદર પરથી. અઢાર થઈ આવે વીસે.
દુર્બળ અંતઃકરણ છે જેનું, વ્યસનોમાંજ રહે વધતાં;
સ્ત્રીઓ સેવવા પરપતિ લાગી. એજ પાપ અહિંયાં નડતાં.
સ્ટેન્ડર બાર થયાની કેડે, પુરૂષ રખડવા જે જાશે;
તુર્ત જ ઘૃતની બરણી ખોલી, બીલ્લી ઘી ચાટી જાશે.
સ્ત્રીનો વાંક ગણો છો શાનો, ઉંઘેલી તે શું જાણે;
શેઠ દુકાને હોય નહિં તો, ચાકર મોજ સુખે માણે.

નાશીકકર નાગોબા આલે, ભટ્ટ મહા વિદ્વાન ઘરી;
બસાવયાલા આસન દિલ્હે, શાસ્ત્ર મ્હણાવે કાય તરી.
દ્રષ્ટિસ પડલી તંબાકું, મગ વૃત્તિ ગેલી ત્યાજ વરી;
મહારાજાંચી ધીર સૂટલી, વાસ્તવિક હી ગોષ્ટ ખરી.
હી શેઠાણી સુરેખ આહે, જર મીળેલ તર ફાર બરે;
પંતાજીચી મરજી ઝાલી, મુર્ખ જગતલા કાય કળે.
ધુર્ત પ્રમાદી પ્રગટ બળદીઆ, કહ્યું તેમનું શું કરવું;
ભીતર હોય કદી જો ચોખ્ખા, ધ્યાન સુણે તેનું ધરવું.
મુકેઝ મુંઝી ખબર નતીપય, આંઉં તવાંકે કુઇ ચ્વાંતો;
ઉથી સવારો વિછાણુચ્યાંથી, બાની સાગ શીરાંઇઆંતો.
ગાયત્રીઝી ઉપાસના પણ, નાઇધોઇને કૌ કરીઉં;
લડુ જિલેબી ખાઝા ઘેવર, માલ મલીદા કૌ છડીઉં.
સતજુગ ત્રેતા દ્વાપરમાં ફળ, જે મળતું તપ આદિથી;
તે આ જુગમાં તુર્ત મલે છે, ફક્ત પ્રભુ ભજનાદીથી.
દિલોજાન સબ દોસ્ત હમારે, સુનો સુનો અબ યહ બાતા;
કરની વસી ભરની ઇસમેં, ઇશ્વરકાભી કયા જાતા.
ખ્યાલ બનાકે હમ દિખલાતે, સંત પૂરૂષ વો જાનત હય;
જયરામ કવી ભાગલીઆ હાંપર, ઐસી મૌજ ઉડાતે હય.

લક્કડકા લડ્ડુ

યાને

પરણેલાનો પસ્તાવો ખ્યાલ ૪.

પ્રથમ કુંવારો કહેતો તો કે, પરણેલા સુખ માંણે છે;
પરણ્યા બાદ હકીકત થઇ તે, પોતે જુવો વખાણે છે.

ગ્રહસ્થ કહે છે મહારાજ આ, ગાડું તો બહુ છે મ્હોટું;
રોજ ઉઠીને રાંડ સતાવે, પૈસા ખાતર તે ખોટું.

ત્રીસ રૂપૈયા પગાર તેમાં, સાત ભર્યું ઘરનું ભાડું;
પાકીટ ખર્ચ તણા દશ કાઢી, નક્કિ તેર ગણી વારૂં.

દાણાવાળો શીવજી આવ્યો, રૂપીયા દશ તેને જાશે;
બાંકીના ત્રણ રહ્યા તેમાંથી, દાગીના કયાંથી થાશે.

જુવાન બૈરી કહે છે એવું, શા માટે પરણ્યા વારૂં;
ઓળખતા મુજને શું નહોતા, નામ છબીલી છે મારૂં.

ફક્ત લોહીની હું ભુખી છું, બીજું કામ નથી મારે;
કશબી સાડી નહિ લાવો તો, આ ઉઠી ચાલી બહારે.

અરે ગધેડી વિચાર કર તું, છાયલના તો છે વાંધા;
હું ધોતી પહેરૂં છું તેમાં, જુવો કેટલા છે સાંધા.

સ્વામીનાથ તમે સાચા છો, સૈયર મારી પહેરે છે;
જુઓ ધણી એનો છે કેવો, ચાર બળદને ખેડે છે.
છતાં રોજના દસ દસ રૂપીયા, બુઢ્ઢો નિત્ય કમાવે છે:
ઘર બેઠાં બૈરીને કેવાં, ઉત્તમ લાડ લડાવે છે.
દેખ્યું કંઈજ નથી મેં કયાં પણ, ટીકીટ કીધી છો તે કેવી;
નાટક જોવા જાઇશ આજ હું. નહિં તો લાજ નથી રહેવી.
માંડ માંડ હું ઘરમાં આવ્યો, ભુખ કકડતી છે લાગી;
રાંધ્યું સીંધ્યું કંઈજ નથી ને, સતાવતી છે આ નાગી.
બેચર કહેછે જુવો બાપજી, દેવો મુજને મારે છે;
સમજાવી સમજાવી થાકયો, છતાં બૂમ એ પાડે છે.
ખાવું પીવું રહ્યું બાજુએ, કવરાવે છે આ ઘરમાં;
આ દુઃખથી તો મરવું સારૂં, કુવો આપણા છે થડમાં.
જુવો ભાઇ આ ગ્રહસ્થાશ્રમને, લક્કડના લાડુ જેવો;
ખાધા તેતો પસ્તાયાને, અણુસમજુ કહે છે કેવો,
પરમારથમાં પૈસો દેતાં, કેવો હાથ ધ્રુજાવે છે;
ફક્ત એક નખરાની અંદર, રૂપીઓ રાંડ પડાવે છે.
ગુરૂ ચરનકા ધ્યાન લગાકે, બેઠત હું નીજ આસનપે;
કૌવાર ખુલજાતે ભીતરકે, પ્રકાશ હોતા હય પલમેં.
દર્શનકી અભીલાશ પુર્ણ, કરકે ચરનોમેં પડતે હય;
જયરામ કવીકુ હુકમ ભયાસો, પ્રગટ જગતમેં કરતે હય.

પ્રકાશિત મણી.

યાને

પરમારથ બોધ ખ્યાલ. ૫

પરમારથ સમ પુન્ય કયું છે, બતાવનારો છે કોઇ;
દાતારો બહુ દાન કરે છે, કૃપણ બળે છે તે જોઇ.

ખાઓ પીઓને પહેરો ઓઢો, એ તો રીત ઘણી સારી;
વ્યસનોમાં જે વખત જાય છે, ફક્ત એટલી છે ખ્વારી,

કોઇ પીયે છે ચરસ ચીલમમાં. કોઈ પીયે સુકો ગાંજો;
કોઇ પીયે છે બીડી બલમાં, બીજું હું કહેતાં લાજ્યો.

કઇક દીઠાં મેં અવાજ કરતાં. પીયો પીયો ગાંજેકી કલી;
જો નહિં પીવે યહ ગાંજા વો, લટકેસેં લટકીજ ભલી.

કૈસી મઝા અભી આતી હુય, કરકે નીશા કબહું દેખો;
બડા સ્વાદ આતા હુય ઇસમેં, ગયું જનમ સુધરી લેખો.

પોત પોતાની નાંત વધારે, તમો પડો છો કાં તેમાં;
ખાંસી દમ બલકે બહુ રોગો, પ્રગટ રહેલા છે જેમાં.

પરમારથને કાજ શંકરે, ઝેર હલાહલ છે પીધું;
પરમારથ પર પ્રીત હતી તો, દધિચિયે અસ્તી દીધું.

રાજા કર્ણ સમો કોઈ દાતા, થયો નથી કોઇ નવ થાશે;
વિક્રમ આદી થયા રાજવી, પ્રગટ થશે તે પરખાશે.

આંબો વડ પીપળ આદી સૌ, વૃક્ષ બનાવ્યાં શું કરવા;
વટેમાર્ગુઓ શ્રમિત થાય તો, થાક દુર તેના કરવા.
ઇશ્વરનો ઉપકાર વર્ણવી, મહંત પણ શકતાજ નથી;
તો હું પામર અલ્પ જીવ તે, કહી શકું શું આ મુખથી.
સમુદ્ર મંથન સમય પ્રભુએ, કમઠ રૂપ ધારણ કરીયું;
મત્સ્ય બન્યા મોહનજી પોતે, રૂષી નાવ માથે ધરીયું.
મુરલીધરનો મહિમા મોટો, ગોવિંદ થઇ ગાયો ચારી;
મુષ્ટિક ચાણુંર મલ્લ હરાવી, મામો પણ નાખ્યો મારી.
સીતા રામ અને લક્ષ્મણજી, ચૌદ વરસ વનમાં રહિને;
અનેક દળ રાક્ષસનાં માર્યાં, લંકા હાથ કરિ જઇને.
રાજ્ય વિભીષણને ત્યાં દિધું, હનુમાન શીર હાથ ધર્યો;
અવધપુરીમાં આનંદ વર્ત્યો, પરમારથ પરકાશ કર્યો.
આ કવિતાનો પાઠ નિરંતર, શ્રદ્ધાથી કરશે મનમાં;
પુર્વ જન્મના પાપ મટાડી, પ્રખ્યાતી પામે જનમાં.
ચૌદાસેં ચાળીસ ગાંવમેં, મુખ્ય શાહર મસ્કા મંડી;
નલિયા ચૌર કુઠારા મુંદ્રા, મઉંકી હુવા બડી ઠંડી.
સ્વારી દેખન ચલો સાથમેં, શ્રી ભુજ નગર બડા બંકા;
મહારાવ ખેંગાર સવાઇ, બહાદુરકા બાજત ડંકા.
બહુત મુલક હમ ઘુંમત ઘુંમત, હાંપર સ્થાન જમાયા હય;
શીવ પ્રસાદ સુત ઇષ્ટ ગુરૂ, જમિયતકા ધ્યાન લગાયા હય.

ફેશનેબલનો ફજેતો

યાને

અમથા કાકા અને ભોળી ભત્રીજીનો સંવાદ

કવાલી. ૬

મારાસમ જઇશમાં આવી. અજાણકર વાત આ થોડી,
કયા કુળમાં પ્રગટ થઇ છો, જરા સમઝાવને છોડી. મારાસમ.

પુછો છો શું અરે કાકા, અમારા છે ગ્રહો વાંકા;
પીતા પરણાય કે રીતે, માતા નામે મદન ગોરી. મારાસમ.

હેણા દેખી થવા લાગી, પુરાતન રીત ગઇ ભાગી;
અરસ પરસ રહે ખુલ્લા, એવી અમને ગમે ચોળી. મારાસમ.

ગોકુળમાંની હતી ગોપી, શીખી ભરવા હવે ટોપી;
જરી હારે જવા લાગી, બડલ નાખ્યાં બધાં તોડી. મારાસમ.

એતો જાહેર થઇ ચુકયું, ગણાશે કેમ આ ચુકયું;
પરિણામો થશે કેવા, હવે કહું હું બધું ફોડી મારાસમ.

મુકી તેં ઘાઘરો દિધો, નટીનો વેશ પણ લીધો;
હજુ કંઇ હોય જો બાકી, કસર રાખીસમાં પોરી. મારાસમ.

દિવસ આવ્યા બહુ વસમા, સુવર્ણેથી મઢો ગરમા;
વિલાતી બુટ પહેરીને, હવામાં જઇશ હું પોઢી. મારાસમ.

રૂપાળી છે બહુ ભારે, દેખી સો કાંકરા મારે;
ભુલેશ્વરના લત્તામાંથી, અલી તું જાય છે દોડી. મારાસમ.

અબૂરકર અએ બગીવાલા, કહાંતક જાયગા લાલા;
હુપૈસેકા લીઆ ચીવડા, મગર દેખી નહિ ગોલી. મારાસમ.

થવાની ચાહે છે કયારે, જવું હાફીસમાં મારે;
અલ્યા રામા જરા જોની, હું કારી કયાં ગઇ ઘોડી. મારાસમ.

વિચારીને જરા બોલો, આંખો બેડાં તમે ચોળો;
તપાસીને જુવો પ્યારા, મળે છે કયાં સવા કોરી. મારાસમ.

ડરીને તો જરા ચાલો, વચન સો વેદનાં પાળો;
કહે જયરામ આખર તો, વિખરવાની જ છે જોડી. મારાસમ.

નં. ૨

શરીરો છે ઘડયાં કેવાં, અજબ કયાંની હશે માટી;
મોટા ઘરની અમો બૈરી, પકાવીશું નહિં બાટી. શરીરો.

રાખી આપો હવે ભર્દા, તે પણ જોશે તદન લઠ્ઠા;
આપે ત્રણવાર રાંધીને, જમી ઉઠીશ મરડાતી. શરીરો.

ભઇઓ મુજને બહુ ભાવે, ગોકુળ મથુરાં થકી આવે;
મને અચરજ બહુ લાગ્યું, ઘણું મજબુત છે લાઠી, શરીરો.

માથાં ત્રણવાર મેં કુટયાં, ત્યારે તો શેઠજી ઉઠયા;
દિવસના પણ રહ્યાં ઉંઘે, કરે છે કામ સૌ ઘાટી. શરીરે.

મતારો છે પીટયો અવળો, નથી શું જાણતા વારૂ;
દિવસ દસ બારની ભીતર, એનું નાખીશ હું વાટી. શરીરે.

બાળીશું વેલકમ જ્યારે, બનીશું ફેનશી ત્યારે;
હીંડોળા ખાટ પર બેસી, દઇશું શેઠને દાટી. શરીરે.

બત્રીજી તું ખરી ભોળી, માગી ખા લે હવે ઝોળી;
કહે જયરામ જોયું કે શ્રીખંડો શું રહ્યા ચાટી.

અરબસ્તાની ચાબુક.

યાને

કન્યા વિક્રય નિષેધક. ખ્યાલ. ૭

જનુની તારો કોણ હતી, કમજાત પ્રગટ થઇ તું કયાંથી;
ચાબુક મારો છે કેવો આ, અવાજ સાંભળ કાન વતી.

ફક્ત એક બસ છે તુજને તું, નાનકડી છો તે માટે;
બીજો લાગે એક કદી તો, જવું પડે ગાંમી હાટે.

બીજીની માફક સાહેબ હું, માર નથી ખાવાવાલી;
તેમ છતાં જો ગડબડ કરશો, પસ્તાશો અમથા ખાલી.

લાલચનો છે બાપ જુગારી, બે હજાર રૂપીયા લઈને;
કસાઇને કન્યા આપી છે, જુવો ઘરે તેના જઇને.

નામતણું કંઇ કામ નથી, આ ખરી વાત કહું છું તમને;
નહિં તો પીટયો વાટ ઘાટમાં, ગાળ દિયે છે તે અમને.

લાલચ મારી બેનપણી છે, એક સમય હું ત્યાં ગઇતી;
નખોદીયો કહેવાને લાગ્યો, રાતે વહુ કોની થઇતી.

લાલચ બેન કશું નવ બોલી, બુટ બુટથી ત્યાં મારી;
છતાં બીચારી હાંડો લઈને, ગઇ ભરવા નળમાં વારી.

પીતાજીએ પૈસા લીધા છે, માટે સંકટ છે આવું;
ખબર પડી મુજને પાછળથી, વાત બધી કહી સમજાવું.

લાલચને ઘરમાં ગોંધીને, બીજી સાથ ગયો ફરવા;
બ્રાન્ડી પી બેહોશ થયોને, હાથ ઘસી લાગ્યો મરવા.

ઉપાય કિધાબેનપણીયે, ન હોત તો બચતે શાનો;
આ ઉપકાર ખરો બૈરીનો, પછી ગમે તેવું માનો.

સાવિત્રિ કહે સ્વામીનાથને, ચાબુક તો તેવી ખાશે;
બાપ કુકર્મી હોય જેમનો, જોવું કંઇ ન પડે વાંસે.

કન્યાદાન કરો છો પોતે, રૂપીયા દાન લેવા માટે;
રૂધીર માંસના વજન પ્રમાણે, સોનું તોળો છો કાંટે.

આર્ય ભુમીનો અંત આજથી, નક્કિ આવ્યો છે સમજો;
દીકરીયોનાં નાણાં લઈને, જુગારીઓ સાથે રમજો.
હાણી હુબી ભરો ત્રીજોરી, પછી ફળો તેનાં જોજો;
સટ્ટો પણ રમજો સૌ એમાં, બીજા પણ ઘરના ખોજો.
એમાંથી જો બચ્યો કદાપિ, રાંડો છે તુજને રડવા;
જો ન સાંપડયો આ પંજામાં, જાદુ મંત્ર જજે પઢવા.
કયા પાપનું આ ફળ છે તે, સમજ સમજ મનમાં ભાઈ;
રૂપીયા ઉપર હાથ ફીરાવો, એજ તમારી સરદાઈ.
પરવા હમ રખતે ન કીસીકી, ઈશ્વર દેતા હય સબકું;
કીડીસેં કુંજર તક દેખો, ચીંતા બડી રહુત ઉનકું.
મહેનત કરકે પૈસા લેના, એહી બાત સબસેં અચ્છી;
જયરામ કવી યું કહત બચેઠો, દીખીં બાત હુમને સચ્ચિ.

ફાગણનો ફુલેકો.

યાને

પૈસાની ખુમારી ખ્યાલ. ૮

પૈસા તું તો પરમેશ્વર છે, પગે પડે છે સૌ તારા;
તું હોવાથી માન મળે છે, મુર્ખ છતાં લાગે પ્યારા.

વરઘોડામાં ગયાં અમો ત્યાં, અચરજ એક નવું દિઠું;
ચસમાંનો ચલકાટ હોય તો, માન મલે તેને મીઠું.

હાઠ માઠથી છત્રી ચોરે, તેને કહેતું કોઇ નથી;
ગરિબીઓ ટોપી ગોતે છે, મારી નાંખ્યો ભુટવતી.

ફુલ તોરાને ગુલાબ અત્તર, પૈસા વાળાને દિધાં;
ભયો છેડા જુવે સોનાના, ચલે જાવ કહે છે સીધાં.

નાલીયેરની બે જોડી, પૈસાવાળો પાસે છે ત્યાં;
ગરિબને કોઇ દાદ ન આપે, માગે તો કહે છે ચલ જા.

વરઘોડો તો ઢોલ અને, વાજીંત્રોથી બહુ ગાજે છે;
પણ એક વાતની ખામી દેખું, તે કારણુસર લાજે છે.

જ્ઞાતી બંધુ વાટ જુવે છે, નગર શેઠ છે મતવાલો;
વાડીમાં જમવાને જાશું, શીરો છે અમને વહાલો.

ઘરમાં શેઠ ગયા પરણીને, તંબુ તુર્ત ગયો તુટી;
શીરો તો સુકાઇ ગયોને, જમથા ઢોલ રહ્યા ફુટી.

ગોવેકરણી રાંડ નચાવી, પૈસાનું પાણી કીધું;
ઝગમગાટ ઝુમ્મર પણ બાળ્યા, મુત્ર બળદનું અહિ પીધું.

ધન તારામાં ધુળ પડીને, કમાઇ ગઇ સળગી તારી;
અત્તરની શીશી ઉલટાવી, ગુલાબની કીધી ખ્વારી.

દશ દશ ડબ્બા દારૂનાં ફુટે, લાપસડીનાં લાંપ બળે;
મીઠાઇથી મોઢાં જો ભાંગે, શોભા તમને તોજ મળે.

સાઇબંધના ઘર આખાંને, માંડવળાથી માંડીને;
એ ટાણા જમવાને તેડો, નમતી રાખો હાંડીને.
લોકોના પૈસા લઇ લઇને, નામ લખી સૌના રાખ્યા;
આમંત્રણની વાટ જોઇને, દાળ ભાત ઘરનાં ચાખ્યાં.
અપકિર્તિ થઈ આખા જગમાં, ક્યાં સુધી એ રહેવાની;
મોટા ચોટલા ખોટા એવી છુટ મલી ત્યાં કહેવાની.
વચન અમારા શ્રવણ કરિને, ગર્વ કદિ પણ કરશોમાં;
એક ઘડીનું બજાર છે આ, જશો કોણ જાણે તે કયાં.
શ્રીમંતો સૌ ગુરૂ કૃપાથી, પત્ર અમારો સાચવશે;
જયરામ કવિને આશા છે કે, અવશ્ય સમ દ્રષ્ટિ કરશે.

સીકકેદાર સોની.

યાને

આસુરી સંપદા ખ્યાલ ૯

સરમવગરના સ્વાદ ચાખ તું, દોરંગી આ દુનીયાનો,
બે બાજુથી ઢોલ વગાડે, કઇ રીતે તું તરવાનો.

કવડી કવડી જમા કરીને, પચાસ મેં ખુસ્તં કીધાં;
ઝુંટારાનો ભય હોવાથી, કાગળીયા સાથે લીધા.
સરાફ મોટો સમજીને મેં; વ્યાજ તણી આશા રાખી;
અધનું ટીપું મેળવવામાં, મરી ગઇ પોતે માખી.
જોશીજી જોતીશ જુવેની, નાણું મળશે કે જાશે;
મુકયા ત્યારે કેમ ન પુછયું, મુંબાહેવી છે પાશે.
ચમડી ગઇ તો ભલે જવાદો, દમડી નવ ખરચી કયારે:
વડથી છાના પૈસા ચોરી, લોટામાં રાખ્યા જયારે.
એક દિવસ સાસુડી મારી, મરચાં લેવાને ગઇતી;
કોથમરી ચોરીને લાવી, હડહડ પણ ઘરમાં થઇતી.
બે આના લઇ જાય બજારે, આનો એક બચાવે છે:
છતાં ચોરીયો ખુબ કરે છે, માટે લોક કુબાવે છે.
મહારાજ કંઇ કરો તેમનું, આ લક્ષણ શું છે સારાં;
માથું કુટી રડી મરે છે, જતી નથી શ્રીજીદ્વારા.
જુગારીયોની સાથ રમીને, નાણું બહુ ભેગાં કીધાં;
સટ્ટામાંથી મળ્યા પાંચસેં, તે પણ મેં સાથે લીધાં.
કાતર લઇને ખીસા કાપ્યા, તેની દશ નોટો આવી;
બજારમાં જઇ તાળું ફોડયું, નવી લગાડી ને ચાવી.
બેંક વિષે મુકયા છો માટે, પાટી લઇ ફરજો કરમાં;
બે પૈસાની કરો મજુરી, મીઠાઇ લઇ આવો ઘરમાં.

અરધીના કકુમાં તેં તો, રૂપીઆ આડ જમાવ્યા છે;
નાહ્યા ધોયા વગર કપાળે, જહને ગંધ લગાવ્યા છે.
ભંગી ઢેડ અમો નવ જાણું, અરધી આપે તે સારો;
ન્યાય ચુકવે છે પરમેશ્વર, નક્કિ આ મનમાં ધારો,
સમજુ લોકો સોચ કરોમાં, નીતી ધર્મ ફરી પાળો;
અધીક તમોને દેશે એથી, પરમ કૃપાળુ છે વહાલો.
શ્રીમંતોકું કયા હુય ઇસમેં, ગરીબકી ગરદન મારી;
હરામખોરી કીયા કીશીને, વો હુંન્ડીકો બલીહારી.
જ્યાં પરસે તુમ મુક્ત ભયે, ઇનસાફ વહાંપર કયા હોગા;
ઉસકાભી કુછ ખ્યાલ કરો તુમ, કયસા લેકર મેં ભાગા.
જમા ખરચકી બુક બડી હુય, બુરાઇ સબ લીખકર લેતા;
ગુન્હેગાર જૈસા જો હોવે, યોગ્ય દંડ વાંકુ દેતા.
કચ્છ માંડવી ગાંવ હમારા, દરવાની હમ વહાંપરકે;
બાંબઇકી બસ્તીમેં આયા, પ્રખ્યાતી અપની કરકે.

મઝેદાર મુરબ્બો.

યાને

પીચકારી મહોત્સવ–ખ્યાલ. ૧૦

ભાગ્ય ખુલ્યા છે ભાઇ આપણા, સુદ પુનમની છે હોળી;
ફાગણમાં બહુ મઝા થાય છે, તે પૈકી કહું છું થોડી.
કેક ઠેકાણે ઉલટી સુલટી, પીચકારી બહુ ફુટે છે;
કસ કસતી કસબી ચોળીનાં, બંધ બેવડા ત્રુટે છે.
સુંદર કપડા કબાટમાંથો, કામીનીયે શોધી કહાડયા;
અલંકારથી યુક્ત થઈને, આગળ પગ ભરવા માંડયા.
હોળી ખેલી આવેલી. ગૈરીને લોક કહે છે શું;
વર્ણન વાંચી ઘોર અંધારૂં, ટળી જવા ઇચ્છું છું હું.
કઈ ગોપીને કયો કાન તે, યથા યોગ્ય ઇશ્વર જાણે; ..
નીયમો સઘળાં ત્યાગ કરીને, માથું કુટે છે પાણે.
જગદિશ્વરની પૂર્ણ કૃપા, થઇ છે નક્કિ એવું ધારૂં;
નહિંતો સાઠ વરસની કેડે, પુત્ર અમો કયાંથી ભાળું.
ઈશ્વર જેવા ચરિત્ર અમને, પ્રથમ કરી કોઇ દેખાડો;
પછી આંખ મીચી મુરગાઓ, રાંડ રંગથી ભીંજાડો.
કોગઠીયો કમજાત કુકર્મી, કને જાય છે શું કરવા;
નીશાન મારે છે તાકીને, પગે ગઇ તેને પડવા.

બે આંખોથી જોઇ રહ્યો છે, પરણેલો પોતે માટી;
ધોળે દિવસે માંજર આવી, જશે ઠીકરાં સૌ ચાટી.

લાજ વગરની બૈરી લાગી, હોળીની ગમ્મત જોવા;
બાર માસના પાપ હતા તે, અનુક્રમે લાગી ધોવા.

બુરાનપુરી સેલો અમ્બર, કહો અમો ક્યાંથી લાવું,
બે હાથે તાળી વાગે તો, લખ્યા પ્રમાણે પહેરાવું.

પડવાની પરસાદીમાં, લોકો સઉ રંગ ઉડાડે છે:
ક્યરો ગટર તણો ચુંથીને, કપડાં બુધ બગાડે છે.

કેક છોકરા બીભત્સની ત્યાં, મોટી બુમ મચાવે છે;
શરમ વગરની સ્રીયો હોય તે, સાંભળવાને આવે છે.

જા ભાગી કહેતામાં સામે, આવે છે હસતી રમતી;
વિવેકવંતી હોય તેમને, આવી વાત નથી ગમતી.

મુળ પાણીમાં હોય ન મીઠું, બઇરીમાં ક્યાંથી આવે;
સંખ્યાબંધ જુવો મુંબઇમાં, સ્રીયો ધણીને ધમકાવે.

પતિ બીચારા કર્મહીણુ તે છતાં સ્વભાવે પણ થંડા;
સ્રીયો તેમની કાં ન કરે, વ્યભિચાર તણા પાછળ ધંધા.

કલજુગમેં યહ પ્રગટ ભયે, દ્વાપરમેં ભી ગોકુલમેં થે;
કૃષ્ણ કનઇયા કહત ભયે જબ, ગૌવનકું ચરવાતે થે.

ગોપી જીતની હતી વહાંપર, પ્રગટ ભઈ સબ બંબઈમેં;
જયરામ કવીને ખ્યાલ બનાયા, ચતુર સમજ અપને મનમેં.

ધી ઑમ્બ્રે ગ્રેટ

ન્યુ

હીન્દુ હોટલ્સ લીમીટેડ—ખ્યાલ ૧૧

દુનીઆમાં આ નવું લાકડું, હોટલનું ક્યાંથી પેઠું;
ટેબલ ખુરશી પર બેશીને, જમી રહ્યાં છઇએ એઠું.

માત્ર વસ્તુની ટીપ જુઓ તો, સમક્ષમાં છે સુખદાઈ,
પંખો પાવરથી ચાલે છે, ન્યુ ફેશનની રૂશનાઇ.

આજુ બાજુ બે ખુરશીને, વચમાં ટેબલ માંડે છે;
ધન રાશીના હોય તેમને, તુર્ત ત્વરાથી રાંડે છે.

કોપ રકાબી કહ્યાં એટલે, પવિત્રતાની વાતજ શી;
ચારે ધામ કર્યાં છે એણે, તરવેણી તીરથ કાશી.

સેતબંધ રામેશ્વરથી તે, હરદવારની હદ સુધી;
જગન્નાથ જમખીંડી થઇને, આગલ પર ગઇ છે કુદી.

મુંબઇ બુડી મોજ શોખમાં, નગોદ કાઢયું છે નટવે;
ઘરમાં લોટ નથી ખાવાને, રૂપીઆ બે તેને ખટવે.

હજામ આવ્યો હતો એક ત્યાં, શેઠ કહે ચલજા સાલા;
માંઝા ઉષ્ટા ગલાસ હોતા, ત્યાતચ તું પાની પ્યાલા.

પાણી પીવું ન ઘર વિચારણે, કોણ ગાવચા હો ધંધા;
શેઠ હોઉનશી નાહવી બનલા, સુકટ ચાલલા જા સીધા.

શેઠ ધર્મમાં ચુસ્ત હતા પણ, ઈલાજ શું અહીંઆ વારૂ;
તે દહાડેથી ચાહ પીવાનું, હોટલમાં માંડી વાળ્યું.

કચ્છી માડુ હતા બે જણા, ખુરશી પર આવી બેઠા;
જબાન પરથી સીદ્ધ થયું કે, વગર દાઢીયે છે પેઠા.

ગરમ કાય તે સાંધ અમાલા, પાવશેર પુરી આના;
પચે બટાટી પાતલ ભાજી, બે સીંગલ લાવો ચહાના.

પૈસા ચાર હતા ખીસામાં, બીલ થયું નવ આનાનું;
હોટલ વાલે બટન ઉતાર્યા, કામ કર્યું પસ્તાવાનું.

મુંબઈ વાલા થયા એટલે, ચાહ વિના તો નવ ચાલે;
બેરીની બે ગાળો ખાશું, ભલે કરીને તે આલે.

ચલ જાવાદે ફ્રેન્ચ પુલપર, દોસ્તદારને મળવું છે;
ત્યારબાદ શંકરના દરશન કરી, તુર્ત અહીં ફરવું છે.

ઘોડા વાળો મનમાં સમજ્યો, શેઠ ગયા છે ફરવાને;
શેઠાંણી પણ પહેરી ઓઢી, જુઓ જાય છે ચરવાને.

મર્દ લોગભી કૈસે દેખો છિપકે છિનાલી કરતે હય;
ઔરતભી ફીર એઢી તનાશે, ગલી ગલીમે ગીરતી હય.

માલ પરાયા હોય કીસીકા, અપના કરકે માનોગે;
જયરામ કવી યું કહત ભયે, તુમભી વૈસે ફલ પાવોગે.

———— ————

દીલોજાન દોસ્ત

યાને

ઇશ્વર પાસે જીવની ફરીયાદ....ખ્યાલ ૧૨.

મનડું કહે છે પ્રભુ કને જઇ, શત્રુ પાંચ સતાવે છે;
મહારાજ કંઇ ઉપાય તેનો. આપ મગજમાં આવે છે.

પ્રથમ જીભને પુછ્યું ત્યારે, રસના શું કહેવા લાગી;
મનને ગમતી વસ્તુ સરવે. મુખથી હું લઉં છું માગી.

સ્વામી વાંક અમારો શું છે, બીજ બધું એ વાવે છે;
તાબેદાર અમો છું એના, એને કોણ સતાવે છે.

શ્રવણેંદ્રીયને કહ્યું પ્રભુએ, આ ફરીઆદી છે કેવી;
ફરજ બજાવું છું પોતાની, શા માટે તસ્દિ લેવી.

નાક કહે છે સુણો પ્રભુજી, હું તો કંઇ કરતોજ નથી;
જે સ્થલમાં એ જાય અભાગી, દર્શાવું છું સર્વ ગતી.

મનને ભ્રષ્ટ થવાનું કારણ, આંખલડી કહીદે તારૂં;
નહિતો ફોડીસ તુર્ત તમોને, સંશય શું એમાં વારૂં.

મહારાજ મારે શું કરવું, ચંચલ છે એનીજ વૃતી;
દરશન જઇને નીત્ય કરે તો; મનાઈ મારી કંઇજ નથી.

ત્વચા કહે છે ઉન્મત થઇને; જયાં ત્યાં એજ ફીરાવે છે;
જ્ઞાન બતાવું છું હું તેનું, મારી ધૈર્ય મુકાવે છે.

અગ્નિમાં નાખે છે મુજને, બળી મરૂં છું હું પલમાં;
ઘોડા ગાડી તુર્ત ચલાવે, લગામ લેશો જો કરમાં.

બદમાસી મનની છે સરવે, ફરીયાદી આવ્યો કરવા;
તકસીરવાન ઠરે છે પોતે, આપો ઘણું એને દળવા.

સખત કેદ નવ માસ તણી, ભોગવવી એમ કહયું જડજે;
કર્યા કર્મ સૌ ભોગવ અહિંયાં, પછી ખુશી સાથે ફરજે.

હુકમ અમલમાં લાવ નહિં તો, મળ્યા ભોગ તું જાણ ખરૂં;
પડીશ જઈને ચોરાશીમાં, કદિ ન હું પણ હાથ ધરૂં.

કશી ન પીડા ધરવી એની, સખત દંડ એને દેવો;
ભક્તિ નીત્ય પ્રભુની કરવી, અન્ય માર્ગને કાં સેવો.

હશે કોણ લાવ્યું અહિં મુજને, મન વિચાર કરવા લાગ્યું;
વેઠું છું સંકટ આ સરવે, વાગેલામાં છે વાગ્યું.

ભક્તિમાં કંઇ ભંગ પડયું છે, પરિણામ તેનાં આવ્યાં:
ભૂલીશ નહિ હું કદી તમોને, વ્યાધીમાં સીદને લાવ્યાં.

ભવસાગરમે બહ દુઃખ હુય, કછુ ન લગતા અબઅચ્છા;
ભાગલીયાં યું કહુતભયેડી, તુહીં નાથ સબસે સચ્ચા.

કુંત્રી સ્મોકીંગનો કીતાબ

યાને

તલ્લક બીડી વિષે—કવાલી ૧૩.

પડી પાછળ જુવો કેવી, બીડી બદમાસ આ વારૂં;
તંબાકુના વ્યસનીયોની, પ્રસાદી છે નકી ધારૂં.—ટેક
ભોળા પણમાં ગયું ફાવી, કોણે તુજને અહીં લાવી;
કર્યાં છે ભ્રષ્ટ તેં અમને, નથી આ કૃત્ય કંઈ સારૂં.—પડી.

વ્યસન કેવું હશે તેની, ખબર અમને પ્રથમ નહોતી,
તપાસીને જદા જોયું, ગયું ચમકી હૃદય મારૂં—પડી.

દીસે આંખો સદા રાતી, ગળું પણ જાય છે ફાટી,
બળે છે જીભ પણ અમથી, કઢાવ્યું ટામ પરબારૂં.—પડી.

ઓળખતો પણ નથી મુજને, ખરૂં કહું છું અલ્યા તુજને;
ખાંસી દમની બીમારીમાં, જીવન તારૂં બધું ગાળું—પડી

નથી કંઇ સ્વાદ પણ સારો, અમસ્તી કાં મુને બાળો;
તદન ગઈ છું હવે હારી. પ્રભુએ શું હશે ધાર્યું.—પડી.

બીડીનો નાદ છે જંગી, ન જાણે ઢેડ કે ભંગી;
જેની તેની એઠી જુઠી પીયો છો શું ભલા માડુ.—પડી.

મધર એની મરાઠણ છે, સગી સીસ્ટર કમાઠણ તે
જમે બેસી બધા ભાણે, તમોએ પણ હશે ભાળ્યું.—પડી.

તપાસો તો પડે નજરે, માટે કહું છું બીડી તજરે,
કવી જયરામના વચનો થકી, પદ મેળવો ત્યારૂં.-પડી

કવાલી

બીડી અમને બધી વાતે, પીડામાંથી મુકાવે છે,
અમો પીતા નથી જો કે, બગાસા ખુબ આવે છે.-ટેક

જરા ધીમા રહો ભાઇ, કલેજું પણ જશે ખાઇ;
દેખાશે આંખથી ઝાંખું, ન ગાતાં કંઇજ ફાવે છે.-બીડી

ધુમાડા નીકળે જ્યારે, કહે છે શું મુખે ત્યારે;
બીડી પીનાર પોતાના, બદનને પણ બગાડે છે.-બીડી

બીડીનું નામ છે મોટું, ભલે લાગે જરા ખોટું;
શરીર સુધરી જશે ત્યારે, મજા કેવી ઉડાવે છે.-બીડી

વચન મારા કદી પાળો, બીડીને છુટથી મારો;
કહે જયરામ તો અમને, બડો સંતોષ આવે છે.-બીડી

જમાનાની જોગણુ

યાને

પરમેશ્વરની પુતલી—કવાલી ૧૪.

વિષય લંપટ થયા લોકો, ઉત્પન દુઃખ પણ થયું ત્યારે;
ન જાણે બેન કે બૈરી, સરિખું સર્વને ભાળે. ટેક૦

સુંદર મુખ રાંડનું દેખી, કરો છો શું રહ્યા શેખી;
રઝળતું કુતરૂં આવે, કદાપી ના નહિ પાડે. વિષય.

જમાનાના અરે લોકો, એમાં શું સ્વાદ છે નોખો;
મુકી દઇ રોટલી ઘરની, મીઠાઈ કાં જમો બહારે. વિષય.

પ્રથમ બહુ લાગશે મીઠી, પછી ગમશે નહિં દિઠી;
એમાંથી ભુખ નહિં ભાંગે, તેને તજશો તમો કયારે. વિષય.

દશાપણ થાય છે કેવી, મુખે કહી ના શકું તેવી;
દુકાને લાગશે તાળા, નોટીસો આવશે જ્યારે. વિષય.

રમે છે રંગ પણ રાતે, ચાવે છે ગાલને દાંતે;
ભરાયું પેટ શું તેથી, પોતીકું ધર્મ કાં હારે. વિષય.

જુવે છે પુત્ર આ નીતી, વગાડે છે મુખે સીટી;
તેને કહો છો અલ્યા ચુપકર, પેઢી એકવિશને તારે. વિષય.

બૈરી વિધવા તુરત થાશે, નાણું સૌ કુતરાં ખાશે;
નરકનું દ્વાર છે ખુલ્લું, થશો દુઃખીયા બહુ ભારે. વિષય.

તમારો ત્યાં ગુન્હો ઠરશે, કઢાઇ તેલની ચડશે;
તળે છે જેમ ભજીયાને, તેવી રીતે તુને બાળે. વિષય.

નથી પુઇબા તણું ખેતર, સમજ મનમાં અરે મીંતર;
કહે જયરામ ઓ મૂરખ, જતો ના રાંડને દ્વારે. વિષય.

(દાસપરે દયા લાવો) એ રાગ. ૨.

જોઇ રૂપાળી તું નારીરે, મોહિસમાં પ્યારા જોઇ રૂપાળી તું નારી,
હોઠ લાલ ને ગાલ ગુલાબી, પગમાં પહેરે કડલાં કાંબી;
વાળ્યું નંખોદ ઝાંઝરના ઝમકારે ભારિરે. મોહિસમાં.
આંખો બે એની અણીયાળી, જગત લોક વસ છે કરનારી;
ભ્રકુટી બાણુ સખા તુજ માટે; રહી છે ધારિરે. મોહિસમાં
પીન પયોધર જો પરખાયા, મર્દ મુછાળા કે લલચાયા;
એ ચંડાલણીયે જન કૈક, નખાવ્યા મારિરે. મોહિસમાં
વિસનખી વસમી છે ભારે, વજ્ર હોય તેને પણ ગાળે;
વગર મોતથી મરી, જવાની પાળિરે. મોહિસમાં.
પ્રથમ પરિનું રૂપ બતાવે, હિંમ્મત છેવટ સર્વ હડાવે;
નથી એ અચલ તમારી, ભાઇઓ પ્યારિરે. મોહિસમાં.
જયરામ જગતને કહી સમઝાવે, માનવ દેહ ફરી નહિ આવે;
પડેલા જનો તણી થઇ છે, ખ્વારિ ખ્વારિરે. મોહિસમાં.

પતિ સેવાની પદ્ધતિ

યાને

સ્ત્રીઓનું કર્તવ્ય. ૧૫.

રાગ પુનમ ચાંદનીનો ગરબો.

એની માત પીતાએ, સોંપ્યો તેજ ધણી ખરોરે;
બીજા બધા જાણવા, પુરૂષો તે પાષાણ,
સહીયર પતી એજ પરમેશ્વર છે સંસારમાંરે.

સાખી

વશ તેને વર્તિ રહો, સાચો એજ ઉપાય;
ધારણ આ વૃત્તને કરે, તે શાણી કહેવાય;
કારણ વગર જવું નહીં, બહાર કદી ઘરમાં થકીરે;
એથી ઘટે આપણો, માન અને મરજાદ-સહીયર.
કામકાજ ઘરના સહુ, કરવા તુર્ત તમામ;
દરિદ્રતા નવ રાખવી, સુફળ થશે સૌ કામ;
કુલટા સ્ત્રીની સાથે, વાત વિગત કરવી નહિરે;
બકવું નહિ છીદ્ર; ઘરમાનું તે પણ ક્યાંય-સહીયર.
ધર્મ પત્નિએ ઉઠવું, ઉદય થતાંની વાર;
જળ ઉનું મુક્યા પછી, સ્વચ્છ કરો ઘરબાર;

હાજર રહી સમયસર, નવરાવો શુભ રીતથીરે,
કરવી સામગ્રી પુજાની સહુ તૈયાર.—સહીયર.
ભાત ભાતનાં ભોજનો, સમય સમય અનુસાર,
વિવિધ રચેલા રાયતા, દહિં દુધ ઘૃત સાર;
પીરસો પાપડ ભજીયા, વડા તળેલા તેલથીરે,
કેરી લીંબુ હળદી, શુંદા ગરમર સાર—સહીયર.
પીરસો બેસી પાસમાં, ક્લેશ કરો સો [illegible]
એ રીતે જે વર્તશે, બેન ખરી ભા[illegible]
બીડા પાન સોપારી, દે પંખો [illegible]
પ્રીતે પવન કરો તો, પતિ [illegible]
પતિ સેવાની પદ્ધતિ, પ્રગટ કરી આ હાર,
પ્રીતે વાંચે પ્રેમદા, તો સુધરે સંસાર;
માટે કૃપા કરીને વાંચો, જનુની પ્રીતથીરે;
એવા સત્ય વચન શુભ, કથન કરે જયરામ—સહીયર.

છક્કો પંજો

યાને

જુગાર વિષે ખ્યાલ ૧૬.

ઉકરટમાર કોઇ ચાર જણા, મનમાં વિચાર કરવા લાગ્યા;
દિવસ છુટીનો ઠીક આજ છે, સ્ટેન્ડર ઠસ તો છે વાગ્યા.

કેમ હાલ્ત કંઇ હોય ગીસામાં, તો જુગાર આપણ રમિયે,
વગર મફતનાં શું બેઠા છો, હોટલમાં ચાલો જમિયે.

બટનલાલ કહે ગણો રૂપૈયા, જીત્યો હું સટ્ટામાંથી;
કપટલાલ કાનજીખાંખારે, કાઢ્યાં દસ ટોપીમાંથી.

ચોથા જણની તપાસ કરતાં, મુફલસ કંઇ ન મળે પાસે;
છેવટ હારી જશે એટલે, લીલામ બેરીનું થાશે.

બહાદૂર બિલ્ડીંગ ચોથા માળપર, જુગાર રમવાને બેઠાં:
અવાજ કાને પડયો એટલે, સીપાઇ ત્રણ આવ્યા હેઠાં.

દેખો દેખો દોલતખાં, ક્યા અવાજ છાંપર આતા હુય;
જુગારીયોંકા ખેલ હોયગા, બેશક માલુમ પડતા હુય.

ફરિયાંખાંએ ગયા દોસ્તને, મુશ્કે ટાટ લીયા બાંધી;
પૈસા ટકા કબજ કરીને, કયાટ ઉપર મેલી કાંડી.

નમ્હુરા મ્હણતો નમ્હુરિલાકી, બાર સાંગ તુ કોણાચી;
કમ અસેલ તર આહે તુઝીમી, નસેલ તર મગ હુસયાંચી.

આપ કહે છે જુવો છોકરાં, જુગારીયોની આ ટોળી;
આ અવાજ ઉપરથી બીજાં, પંદર જણુ આવ્યા દોડી.

ચારે જાતાં વટેમાર્ગુંઓ, ફરીને પુછે છે શું;
ત્રણ પુરૂષ સાથે છે તારી, તે પૈકી કોની છે તું.

નીચું મોહડું કરી બીચારી, રસ્તામાં રડવા લાગી;
ઉક્રૂટ મારની આ આગળાએ, પ્રાણુ તુરત દિધાં ત્યાગી.

જામીન લીધા ચાર જણુના, લાજ આબરૂ પણ ખોઇ;
બેડી નાખી બટનલાલને, લોક રહ્યા સામું જોઇ.

બટનલાલની આ કીરતી, જન મંડળમાં જાહેર થઇ,
વેપારી જગની લઇ આવ્યા, દુકાનની પણ લાજ ગઇ.

ત્રીજોરીયોના માલીક થઇને, જુગારીયો સાથે રમશો;
વીસ લાખની દોલતમાંથી, પાંચ લાખ સાથે રહેશો.

ડાહ્યા છો ડાહ્યા છો કહીને, રૂધીર પીયે છે આ તારૂં;
મુરખ મનમાં નથી સમજતો, શું દુનીયામાં છે મારૂં.

ખ્યાલ કવાલી અજબ રંગના, કહો ભાઇ તે ક્યાં મળશે;
સોલ અંક સંપૂર્ણ તણા, રચનાર કવી ભાગલીયા છે.

તેજસ્વિ તારૂણી.

યાને

મુંબઇનો મશ્કરો ખ્યાલ ૧૭.

શું ચટકો લાગ્યો છે તમને, નીત્ય ઉઠી જાવું બહારે;
હું અહીંયાં શું રહું એકલી, એજ પુછવું છે મારે.

વેપારિયોની સોબત મુકી, હરામીઓ સાથે ફરવું;
એમાંથી શું ઠીક થશે કે, તે વિચાર પહેલે કરવું.

મુંબઇમાં આવ્યો હું ત્યાંથી, પાપ નડયા મુજને વહાલી;
રકમબંધ પૈસો આવે, તે છતાં રહે ખીશા ખાલી.

મુવા પીટીયા જા અહિંયાંથી, ભોન મરિ ગઇ શું તારી,
આળ સાંભળવી પડે અહરનીશ, ખોડ જાય છે કયાં મારી.

દ્રષ્ટિથી હું પાપ કરૂં છું, વખતે બે જાશે ફુટી;
મારગમાંથી પડિસ ગટરમાં જશે લોક મુજને લુંટી.

ઇશ્વર પાસે જઇશ તેવારે, શું તેનણુ છોડી દેશે;
ગુન્હેગાર જાણીને મુજને, શીક્ષા ચારગણી કરશે.

ખોટા કર્મ કરોછો પોતે, જ્યાં ત્યાં સળગી ઉઠે છે;
હાય મુઠો કહીને મુખમાંથી, શીર પોતાનું કુટે છે.

કયા કુદરતકી ખુબી દેખો, જાન પાપ યહ કરતે હય;
અનાજ ખાનેકું નહિ મીલતા, ઝુર ઝુરકે સબ મરતે હય.

છક્કે પંજે કે પીછે થડુ, નવા અંક ભાગલીઓંકા;
તરેહવાર સબ બને હુવે, કયા હુકમ દેખલો માલીકકા.

કવાલી.

અરે જોશી જરા જોની, અમારા કર્મ છે કેવા;
રહું છું રાતને દહાડી, ગળ્યા પીટયાજ આ હેવા.

જુવોની હાથ આ મારો, ઝંખુ દિન રાત હું પ્યારો;
મળે કયાંથી કહો તેવા, અમારા કર્મ છે કેવા.

તમો આવ્યા ભલે ભાઇ, બતાવો માર્ગ સુખદાઇ;
કરિશ હું આપની સેવા, અમારા કર્મ છે કેવા.

કહે જોશી અલી બાઇ, તમારી ભૂલ સપડાઇ;
વીધીના અંક છે એવા, અમારા કર્મ છે કેવા.

સુખે જયરામ ભજ તેને, વરિછે રાધીકા જેને;
મીઠાં છે શેરડી જેવા, અમારા કર્મ છે કેવા.

ઈશ્કી ટટ્ટુ

યાને

ફુલ ડ્રેસની હોશીયારી ખ્યાલ ૧૮

ધર્મ ગયો ડુબી જગમાંથી, હવે રહી આશા શાની;
બ્રાહ્મણ ક્ષત્રિય વૈશ્ય વગેરે, એક સરિખાં સો પ્રાણી.

કેશ રૂપાળા થયાં એટલે, મુખ દર્પણમાં ભાળે છે;
હજામની ખુરશીપર બેસી, પુન્ય પોતાના બાળે છે.

હતાં એજ કપડાં કે બીજાં, સોગંદ દઈ પુછો એને;
નહીં તો બારી મરિ જવાની, એમ કહ્યા મુખથી તને.

બાપ મુવો તો મરિ જવા દો, બેરિ તો કાયમ છેને;
ખુશી થશું દેખીને મોઢું, વિચાર ઉપજ્યા છે જેને.

હજામના ચાટકેલા છાંટા, સા કપડાપર ઉડે છે;
જમવા આવ્યો ઘેર એટલે, ત્રણ ત્રણ ગજ ત્યાં કુદે છે.

કેમ અલી છે વાર કેટલી, રસોઇને સાચું કહેની;
ટાઇમ લેટ થઇ ગયો અમારો, પીરસી તું મુજને દેની.

જલથી મોઢું સાફ કરીને, ભાણા પર જમવા બેઠાં;
કુક્કર જેવા આ લોકોને, કપડા શું નડશે એઠાં.

પછી ખાવા ગયો એટલે, કેડામે ધક્કો માર્યો:
ઘાટી હે ઘાટી હે કહિને આગગા. પર [illegible].

વાત કરે છે સફાઇની પણ, ચપટી ધુળ ભરે મોંમાં;
ભુટણુંઆ પેઠે જનસેવા કંઇક બનીને તું રોમાં.

સ્નાન કરો કાશીમેં જાકે, પ્રયાગમેં કછુ પુન્ય કરો;
જમુના પાન કરો મથુરાંમે, પીછે હ્યાં પર પાંઉ ધરો.

ચલા જાયગા નંગા હોકે, વહાંપરભી ઐસી જુત્તી;
ભાગલીગેકા કહેના માનો, એહિ હમારી હય કહુતી.

કવાલી.

અજાયબ આ બધાં ખેલો, જોવામાં આજ આવે છે;
પોતાના બાપદાદાની, લોકો લજ્યા ગુમાવે છે.

પહેરે મલમલ તણી ધોતી, સ્ત્રીઓ જ્યાં ત્યાં રહે રોતી;
ચુલામાં આગના વાંધા, જોવામાં આજ આવે છે.

પ્રથમ ગાયો તણા દરશન, કરી લોકો થતાં પરસન;
તેના બદલે જબર ઘોડા, જોવામાં આજ આવે છે.

ઉછીના લઇ જતાં રૂપીયા, આપ્યા કેડે થતાં સુખીયા;
દાનત ખોટી કરે તેવા, જોવામાં આજ આવે છે.

વરસ ચાલીસનું દેણું, ચુકવતાં છોકરા તેનું;
હાથે લઇને બુડવનારા, જોવામાં આજ આવે છે.

લાખો રૂપીયા છતાં પાગલ, દિઠાં કોઇએ હતાં આગલ;
પોતાનું પેટ ભરનારા, જોવામાં આજ આવે છે.

જેવી દાનત તેવી બરકત, કરિશ જયરામ નહિં હરકત;
ઉભે માથે લટકનારા. જોવામાં આજ આવે છે.

તાબેદારનો તમાસો

યાને

હલકા નોકરની હલ્લાકી ૧૯,

મહેતો મહેતાણીને કહે છે-કવાલી.

મજુરી સખ્ત છે મારી, છતાં પુરૂં નથી પડતું;
મંડયો છું રાતને દહાડી, છતાં પુરૂં નથી પડતું.
અભાગી શેઠ છે મારો, ગરિબની ઘાત કરનારો;
રૂપૈયા વિસ આપે છે, છતાં પુરૂં નથી પડતું.
કદર મુદ્દલ નથી કરતો, વળી જ્યાં ત્યાં હિસે ફરતો;
ખાદિના વસ્ત્ર પહેરૂં છું, છતાં પુરૂં નથી પડતું.
તું પણ તેવીજ છો પ્યારી, ગયો અમથો નથી હારી,
પરોણો એક જો આવે, છતાં પુરૂં નથી પડતું.
કથન કરતો નથી [illegible], કરિશ નુકશાન તું બમણું;
મજુરીના [illegible] સીધા, છતાં પુરૂં નથી પડતું.
નગર [illegible] વાસી, રૂપૈયાથી ગયા ત્રાસી;
કમાવે છે બસો લગભગ, છતાં પુરૂં નથી પડતું.
સ્વતંત્ર વર્ગ છે સુખીયા, બીજા જાણો બધા દુ:ખીયા;
લખી જયરામ જતલાવે, છતાં પુરૂં નથી પડતું.

શેઠ નોકરને કહે છે-કવાલી ૨.

ફેરવશો જો કદી માથું, રજા આપીશ હું તમને;
તમો ભાગી જશો તેની, કશી પરવા નથી અમને.

ઉંઘી ઉંઘી તમો આવો, બીડી પીવા પછી ધાવો;
વાગ્યા દશ કે જવું જમવા, રજા આપીશ હું તમને.

ફરિ એ વાગશે જ્યારે, રખડતા આવશો ત્યારે;
એવું અમને નહીં ચાલે, રજા આપીશ હું તમને.

કલમ પણ કયાં અરે નાખી, જુઓ આ દોતમાં માખી.
ન જાણું છો તમો કેવા, રજા આપીશ હું તમને

શેઠાણી જાય છે તે કયાં, પુછી આવો તમો જઈ ત્યાં;
ખુલાસો તુર્ત લઈ આવો, રજા આપીશ હું તમને.

શેઠાણી જો પેલી આવી, મંગાવે છે દેખું ચાવી,
નવા ઘડીઆલ પર ટાંગી, રજા આપીશ હું તમને.

દિવાળીના દિવસ આવ્યા, નવીન રંગો નથી લાવ્યા;
ફજેતી થાય છે મારી, રજા આપીશ હું તમને.

અમો હું શેઠીયા કેવા, સવારથ સાધીયે તેવા;
નોકરની દાદ નવ લઈએ, રજા આપીશ હું તમને.

ઝાડુ કાઢી તમો નાખો, બીછાના પણ કરી રાખો;
ભાગલીયા શું કહે છે જો, રજા આપીશ હું તમને.

કચ્છી કાવ્ય

યાને

વિયોગી સ્ત્રી. ૨૦

રાગ ટેઉચે આઉં ન છડીયાં તલવાર.

આઉં દુખી અઇંઆં દિલદાર,
દુઃખી અઇંઆં દિલદાર, સાંઇંઆં મુંજો ભેડો લંઘાય દે પાર. ટેક
નિંઢપણમેં માં મરિ સુતિને, પેએ પણ આય લાચાર. આંઉં.
જીવ જોરાઇએં કઢી વિઝાંકી, જમ ડીઅન જોટેંજી માર. આંઉં.
સારેમેં પણ નાય ડીંધલ કોય, માનીજો કીડતાર. આંઉં.
ઉપાય મુંઝા સીભે થકાઆંઉં, મુઇસ હુંણું તાં ઠાર. આંઉં.
જયરામ ચેં મુંજા માણુવલ્લભ. તોજી લીલ. અપરમપાર અઉં.

ઇશ્વર પાસેથી માગેલી મદદ.

રાગ કચ્છી કાફી.

વાલીડા મુંજી વારે ચઢીને અચો,
અઇંઆં અપરાધી તોજોની સચો, વાલીડા મુંજી વારે ચઢીને અચો.

કર્મ કુડા ઝીકી મુંકયા હુંધા, તેંઝો મીડંધો કયાંથી તાં પતો
વાલીડા.

સુખમેં સઇથારો આય મીણીંઝો, પણ દુઃખઝો એલી ન બચ્યો.
વાલીડા.

પાપેઝી શીક્ષા ડીણુમેં મુંઝાનાથ, નઈએં તું તાં કીં કચ્યો. વાલીડા
જયરામ ચએ આંઉં સરણું શીયાતો, મનમેં ફુલાયતા પચ્યો.
વાલીડા.

ઇશ્વરે આપેલી ભકતને શાબાશી.

રાગ ઉપર પ્રમાણે.

જીવલડાં આંઉં વિસરિવિના કીં તોકે.
વિસરિ વિના કીં તોકે, જીવલડા આંઉં વિસરિ વિના કીં તોકે,
હિરધે હિરધે મુંઝો નાલો ગીનેતો. તું મનઝો સંધીયડે રોકે.
જીવલડા.

પંઢજા નીયમ મીંળે સાચવિયેં તો હી, સરિર ભલેંતો સુકે.
જીવલડા.

પ્રેમ તોઝો આંઉં ઠીક ડીસાંતો, ધુનીયાંમેં રોતું સુખે જીવલડા.
જયરામ ગુણ નીત્ય ગાય મુંઝાતો, ન્યારો કથપણુ ઇ કીંયતો ચુકે
જીવલડા.

વેંધારો થાનું

તોઝો

કીં કમ નાંય. ૨૧.

કચ્છી કવાલી.

લગો આંસેં મુંઝો નેડો, રખડુંધી કો છડે ડયોતા;
નમુંનું તાં ઝરાન્યાગ્યોં, રખડુંધી કો છડે ડયોતા.

દેખાડયો ખોડકે ખાપણુ, ખવાણી આયકીં થાપણુ;
ગરિબ ઘરઝી અઇંઆં બેટી, રખડુંધી કો છડે ડયોતા;

અગરઝો પાપ હી નડુંધા, વિધર મોતે કિતક મરુંધા;
સુણોતાં ગાલ હી મુંઝી, રખડુંધી કો છડે ડયોતા,

અસીં ઝેડયું અઇંયું તેડયું. કરજ આંઝો, વિઠા ફેડયું;
વિયાણી નાંય માં કેંઝી, રખડુંધી કો છડે ડયોતા.

નતાં ખ્યોં દુધ ઘી સક્કર, નતા માર્યું કીતે ચક્કર;
ભીગાડયું કીં નતા આંઝો, રખડુંધી કો છડે ડયોતા.

સુંવાળી આય કેર એડી, ફીરે પેં રાતડીં ભેડી;
દયા કિંતાં ઝરા આણ્યો, રખડુંધી કો છડે ડયોતા.

વિચાડો પેં મુંઝો ભોરો, ડીસી આંકે વિઠે ઘોડયો;
મીઠેવાણી મુંઝી બાઇ, રખડુંધી કો છડે ડયોતા.

બરોબર આય હી અરજી, ખરિ સાહેબજી મરજી;
જોશી જીકે પુછી ન્યાર્યો, રખડંધી કો છડે ડયોતા.

કવાલી.

કસુંબો લાલ પહેરેને, સીધી વાટે સટકધીંસે;
દર્શણુ ઝો, નાં ગીની આઉં, સીધી વાટે સટકધીંસે.

મિડે કોઈ માર્ગમેં માડુ, ભલે કઢંધો હુવે ઝાડુ;
પસંદ આંચ્યો કદી મનકે, સીધી વાટે સટકધીંસે.

રાખું મુદ્દલ નતાં ખટકો, પેની પગઝો કર્યું લટકો;
પછાડે બ્રહ્મચારીકે , સીધી વાટ સટકધીંસે.

વિચાડા કૈકતાં વાંઢા, ડીસીને પોનતા માંધા;
ગીનીને જીવ કૈકેંઝાં, સીધી વાટે સટકધીંસે.

પસંદ કરીયું અસી ઝેંકે, કરેડયું ન્યાલ પણ તેંકે;
ઇચ્છા પુરણ કરે ડઇને, સીધી વાટે સટકધીંસે.

સુણીને હી અજબ લીલા, રખે મનઝા થીયો ઢીલા;
ભાગલીઓં કે કુરો સુતક, સીધી વાટે સટકધીંસે.

જંગલની જડી બુટ્ટી

અને

વૈરાગ્યનો અરીસો—ખ્યાલ ૨૨.

ઇશ્વરની છે પાસ અંધારૂં, એમ અજ્ઞ્યા તું લેખે છે;
પણ તેતો સૌ કર્મ તમારા, ગુપ્ત નજરથી દેખે છે.

અત હાલની નવી જુવો તો, અધમ કૃત્ય આચરનારી;
છેતરવું આદી કર્મોથી, દ્રવ્ય પરાયું હરનારી.

પુસ્કળ મોહ અને મમતા પણ, મુખનું નૂર ઉતારે છે;
જે વસ્તુપર ઘણો પ્રેમ તે, કુદરત નાશ પમાડે છે.

વૃદ્ધ થયા તે છતાં વિષયપર હજુ, બડી દેખું મમતા;
કુલીન સ્રીયોનો ત્યાગ કરિને, ઠેક ઠેકાણે છો ભમતા.

ત્રણ કલાકથી વાટ જોઉં છું, ગઇતી રાંડ કહીદે ક્યાં;
નહિં તો તારી આજોડાથી, મુંડ રંગી નાખું છું હાં.

સ્રીયે કહ્યું કે જા જા મૂરખ, મારનાર સૌ મરિ ગયા;
લક્ષણ હું જાણું છું તારા, રખે જતો ભુલીને ક્યાં.

પરમેશ્વરની પૂર્ણ કૃપાથી, બુટ્ટી પ્રાપ્ત થઇ જ્યારે;
જાગલીયાએ સર્વ હકીકત, લખી બતાવી છે ત્યારે.

ઉતર કવાલી.

અલી ઉસ્તાદ તું મુજને, બન્યો તેથીજ હું ખ્યારી;
નહીં તો ધર્મનાં સોગંદ, ન મુકત પારકી નારી.

પીતા કાયમ હતા જ્યારે, રખડતો હું હતો બહારે;
ખોટી આદત પડી મુજને, કીધી પૈસા તણી ખ્વારી.

ગયાતા શંડ લઇ ભાગી, ઠોકર કેવી જુવો લાગી;
મને મળતી નથી મુદ્દલ, વરસમાં એક બી સાડી.

હોટલમાં સર્વ કોઇ પેઠા, પાણી પીવા મડયા એઠાં;
ગંગા જમુના સોડાવોટર, લીંબુ લાગ્યા શુંખાકારી.

ભંગી ને ઢેડ અલબેલા, મારે છે લોકને ડેલા;
વગર નાહ્યા ઘુસે ઘરમાં, વટલવાની બધી પાલી.

અલી રહી જા હવે છાની, વચન મારૂં જરા માની;
બતાવ્યો તેં મુને રસ્તો, હું પણ એથી ગયો હારી

બાવીસે અંક છે કેવા, અમુલ્ય રત્નની જેવા;
કહે જયરામ સૌ વાંચો, ભલામણુ એજ છે મારી.

બહાદુર બગીચો

યાને

કરતાની ખુશીનો ઉદ્દગાર—કવાલી ૨૩.

બન્યો છે શું બગીચો આ જુવો બહાદુર જન કેવો,
લુંટો લુંટો અરે લોકો, સમય નહિ આવશે એવો.
લીંબુ દાડમ સફ્રરચનના, રૂપાળા વૃક્ષ છે જેમાં;
શીતળ છાયા તણો અમને, જગતને લાભ છે દેવો.
કરણુમાં શબ્દ જો જાસે, પરિશ્રમ દૂર સૌ થાશે.
એવી એમાં રહી બુટ્ટી, લીલોછમ દ્રાક્ષનો મેવો,
દ્રુમોપર પુષ્પ છે કેવા, હરણ દુઃખનું કરે તેવા
સુગંધી છે જેના રૂડી, ખુશી સાથે તમો સેવો.
હશે જન જે બહુ રૂડા, બનીને વૃક્ષ પર સુડા,
કહે જયરામ ફળ ખાશે, જેને સુભ સ્વાદ છે લેવો.

શર્ણું કોની જશે ! ઈશ્વરની.

કવાલી.

અવિનાશી વીના મારે, શરણુ કોની જવું ભાઈ
પ્રકાશીને રહ્યો પોતે, સ્થળ સર્વત્રની માંહીં;
ઘડી પલમાં હસાવે છે, ઘડી પલમાં રડાવે છે.
એવી સત્તા રહી જેમાં, ગુણો તેના રહું ગાઈ

પડું છું દુઃખમાં જ્યારે, કરૂં છું યાદ હું ત્યારે.
મુકાવે છે પીડામાંથી, એવી જેની પ્રભુતાઇ.
ન જાણું હું કશી ભકતી, પ્રબલ એની બધી શક્તિ
પ્રસંગોથી બચાવે છે, અમો તેને રહ્યા ચાહી.
પ્રતાપી નામ છે જેનું, સ્મરણ કર તું અલ્યા તેનું.
કહે જયરામ તો તમને, જશો ભુલી ન તે કયાંહી.

મસ્તાની મંકોટા

યાને

ધણી ધણીઆણીના સંવાદ. કચ્છી કવાલી ૨૪.

બાયડી ન હુબેલ પુઠીયા છોજીયા કેર ગીને.

વરે સંડઝા. અઁર ડોસલ, બૈયર તોકે ખપે કોતી;
ડીસોગીન હી તોઝા લકડા. બૈયર તોકો ખપે કોતી.
ડીસાઝે પણ નતો આંકે, મરોબા કો વીઠા નાકે;
પુતર કેઆં કેંઝયું ધીરૂં, બૈયર તોકે ખપે કોતી.
પુતર પુડીયા થીંયે વોડા, માંમેં મુઝઝા ઓડા;
ન થીંયો શ્રાધ કે છમછર, બૈયર તોકે ખપે કોતી.
તું પણ મનમેં વીઠો જાણે, લુડા મુઝા થકા હાણે:
સંધુકેઝો ફકત ખોડી, બૈયર તોકે ખપે કોતી.

પુતર નોં ચોનતા મરમર, થીયે તો કો વીઠો હુડહુડ;
જમ કઢંધે ઝલે ચોટી, બેયર તોકે ખપે કોતી.
હલઈ વેંધી ઉનઈ ઘડીયેં, ભરત એંઝા વીઠો ભરીયે;
વરેં બીંઝે પુતર સોતી, બેંયર તોકે ખપે કોતી.
દયા ઈંધી તોઝી ઝેંકે, કરે ગીન યાદતું તેંકે;
સુણો જયરામજી ચોથીં, બેય્રર તોકે ખપે કોતી.

વોય મુઠી ઇનમેંસે કુઇ મોથ માર્યા.

કચાલી.

ડીયે ઝેટા વીઠી સમઝાં, જણાયો નાંય મુંકેંકે;
ડીઠા આંઝા મીઠે લક્ષણ, મુંઠા ડીંધા હાણે બેકે.
ચોણું પયતો વરી પાછો, ચડાગોતા કુરો ડાચો;
લગેતી આગ હીન ધીલમેં, જણાયો નાય મુંકેંકે.
અકલ વઈસે ફીતે આંઝી, પીયું ઘરમેં અસીં કાંઝી;
રનેકે રોજ પુર્યોંતા, જણાયો નાય મુંકેંકે.
રનેમ્યાંથી અચો મોડા, અસી મુનઝા ડીયું ઝોડા;
ખીલેવારા અગર સાદા, જણાયો નાય મુંકેંકે.
બાહુડી ને વરી ત્રાંસી, તેંકે ચવતા વીઠા ખાસી;
ગોઝારી આગમેં ફેટી, જણાયો નાય મુંકેંકે.
મુકે મુન્દ્રલ મકીં ડીઝા, ઠારે ઠારે વીઠા પીઝા;
જોશી જયરામ ઇં ચયતો, જણાયો નાય મુંકે કે.

રીઝવર્ડ રામબાણ

યાને

મુંબઇની કમાણી વિષે. કવાલી ૨૫

કમાણી અર્ધ મુંબઇની, પ્રલય એમાંજ થઇ દેખું;
દેશી ભાઇયો તરફ જોતાં, ચાલુ ફેશન પ્રથમ લેખું.

દાનત ખોટી હશે જેની, મુંબઇમાં છે મજા તેની;
ગોરસ અરધું અરધ પાણી, પ્રલય એમાંજ થઇ દેખું.

જીયે ઘરના અમો સુખીયા, લાવો મુકો અહીં રૂપીયા;
દીવાળું તુર્ત કાઢે છે, પ્રલય એમાંજ થઇ દેખું.

બળદ ઉપર દયા રાખો, જુવો તેની જરા આંખો;
વહુટે છે કેવાં નીરો, પ્રલય એમાંજ થઇ દેખું.

પરાઇ ચીજ જો હરસો, બુરે હાલે છેવટ મરસો;
હજુ સુખ છે બધાં આગળ, પ્રલય એમાંજ થઇ દેખું.

અત્યારે રાંડ જો ગાસે, મોઢું જોવા બધા જાશે;
મોટર ગાડી વીષે બેસી, પ્રલય એમાંજ થઇ દેખું.

ચેતો ચેતો હજુ ચેતો, કલી એમાંજ છે પેઠો;
ન રોટી હાથમાં દેશે, પ્રલય એમાંજ થઇ દેખું.

આવે કોઇ સંત જો દ્વારે, ઠીમર ધક્કા રહ્યા મારે;
રાંધ્યું છે શું તમે આપી, પ્રલય એમાંજ થઇ દેખું.

ઢીંઊંબાપર સદા હીંચે, આંખો અરધી રહી મીંચે;
અવાડે શું ધણીને તે, પ્રલય એમાંજ થઇ દેખું.
પતિ સેવા નથી ગમતી, અને જ્યાં ત્યાં દીસે ભમતી;
રાખી માથું અરધું ખુલ્લું, પ્રલય એમાંજ થઇ દેખું.
પોંચો પોંચો કહી મોઢે, શીકારી સામટા દોડે;
જોવા ખાતર સ્ત્રીના મુખને, પ્રલય એમાંજ થઇ દેખું.
સ્ત્રીઓ બહુ ટેક છે કેવી, બજારી માંખના જેવી;
પોતાનો દાવ નવ ચુકે, પ્રલય એમાંજ થઇ દેખું.
જાણ્યું કે ભીડ થઇ ભારે, લોકો છાની ગરજ સારે;
છતાં કહેતું નથી કોઇ, પ્રલય એમાંજ થઇ દેખું.
પાછળ પુરૂષો હઠે જ્યારે, સ્ત્રીયો ગભરાય છે ત્યારે;
ઘોટાળાની સીમા ત્યાં શી, પ્રલય એમાંજ થઇ દેખું.
જોવા જેવી અજબ નગરી, તોફાનોમાં ગઇ બગડી;
કહે જયરામ શુભ લક્ષ્મિ, પ્રલય એમાંજ થઇ દેખું.

વખણાયલો વેડબંધુ

યાને

દોઢ વરસમાં દશલાખની ખુવારી. કવાલી ૨૬

જમાવેલા પીતાશ્રીના. રૂપૈયાનું કરી પાણી,
નમાલા થઇ અમો બેઠાં, હવે ચીંતા રહી શાની.

લાગો ધીક્કાર છે અમને. તે સાથે ધુળ જીવતરમાં,
પતરડી ખુબ ખંડાણી, રૂપૈયાનું કરી પાણી.

બંગાલી આહની બેડી, વીના ચાલે નહિં અમને,
લંગોટી પહેરીએ છ.ની. રૂપૈયાનું કરી પાણી.

ગરમ ડગલા હતા કેવા, મુંબઇના શેઠીયા જેવા,
ગરજ સરતી નથી ચડાની, રૂપૈયાનું કરી પાણી.

હતાં ઘરનાં ઘરો પંદર, ખોયા સો ઘુતની અંદર,
ફરૂંખું ઘુંઘટો તાણી, રૂપૈયાનું કરી પાણી.

ગુમાવી ગાંડના રૂપીયા, ખરેખર બાવલા બનવું,
એ શું કંઇ ભુલ છે નહાની, રૂપૈયાનું કરી પાણી.

તબેલા એજ છે મારો, પરંતુ શેડ છે ન્યારો.
સુખો સરવે લીધાં માણી. રૂપૈયાનું કરી પાણી.

આવે છે યાદ સુખ જ્યારે, રડું છું ખુબ હું ત્યારે,
કહી શકતો નથી કહાણી, રૂપૈયાનું કરી પાણી.
ઉડયા છે ફોડકા મુખપર, દવાના કોણ દે પૈસા,
ચીઠી છે આ જુવો કયાંની, રૂપૈયાનું કરી પાણી.
અમારા દોસ્ત થાવાને, નથી કાં આવતું કોઇ,
મલે શું હ્યાં ચુલામાંની, રૂપૈયાનું કરી પાણી.
ભાગલીયાના બધા પેપર, વીષે એવીજ છે લીલા,
સુધારી વાંચજો સજ્જન, રૂપૈયાનું કરી પાણી.

લાજ વગરના રખડુ

યાને

કમનસીબ બે નીશાચરોની નક્કલ. કવાલી ૨૭

ખુશીની સાથ ગાડીમાં, આવે છે કે અલ્યા ફરવા,
ખીસું તર છે માટે આજે, જવું છે ફ્રેન્ડને મલવા.
મારા જેવો બીજો ફક્કડ, મુંબઈમાં પણ હશે ભાગ્યે,
રૂપૈયો દેસ વાપરવા, આવે છે અલ્યા ફરવા.
લે આ ટોપી તુને આપું, રૂપૈયા વીસની મીંતર,
નાખી ઘડીયાળ ખીસામાં, આવે છે કે અલ્યા ફરવા.

આપું છું ફર્સ્ટ નંબરની, સોનેરી વર્કની બાટલ,
બની છાકટ તજી પરવા, આવે છે કે અલ્યા ફરવા.
કોલરનો ટેસ છે કેવો, વીલાતી બુટ જો મારા,
કાળી જાકીટ પહેરીને, આવે છે કે અલ્યા ફરવા.
લાવ્યો છું ચોરીને વીંટી, પીતાની આંગળીમાંથી,
હું પણ કાચો નથી ત્યારે, આવે છે કે અલ્યા ફરવા.
વીંટીનો પણ કર્યો બુરદો, જનમ બરબાદ કરવાને,
ઉડમણાની ખુશાલીમાં, આવે છે કે અલ્યા ફરવા.
બોખડીઆ ઢોરની માફક, ગલી કુંચી વીશે જ્યાં ત્યાં,
ખોરાકી ભુંડની ચરવા, આવે છે કે અલ્યા ફરવા.
ગાડીમાં પણ બેઠાં બેઠાં, રહ્યા સખણા નહિં પોતે,
લોકોના શબ્દ સાંભળવા, આવે છે કે અલ્યા ફરવા.
જણાવો હાસ્યનું કારણ, આવી ગઇ શેઠને શંકા,
ભલી ભાંતે મંડી પડવા, આવે છે કે અલ્યા ફરવા.
ચખાડયા કેટલા તેની, ગણત્રી મેં નથી કીધી,
હવે જયરામની સાથે, આવે છે કે અલ્યા ફરવા.

જનમંડળનું જવાહીર

યાને

લોકોપયોગી ઉસ્તાદીનું યંત્ર. કવાલી ૨૮

વખત જાણી નથી શકતો, સમજવો મૂર્ખ તે નરને;
આડું અવળું રહે બકતો, સમજવો મૂર્ખ તે નરને.
એકાંતે બેસીને ખુણે, કરે છે બે જણા વાતો;
વચ્ચે આવી પડે ત્રીજો, સમજવો મૂર્ખ તે નરને.
મારગમાં કે અગર બીજે, જોવા ઉભો રહે કજીયો;
ફરી મુખ લાપસી જેવું, સમજવો મૂર્ખ તે નરને.
જાહેરમાં ચાલતાં ઝાંકે, મોટાથી વૈર જે રાખે;
ફ્રેમેલી પારકી તાકે, સમજવો મૂર્ખ તે નરને.
પ્રથમ દિવસે જુએ નાટક, બીજે દિવસે રહે ઉંઘો;
ત્રીજે દિવસે કુટે માથું, સમજવો મૂર્ખ તે નરને.
પોતાનાં ખોયડા પરથી, ઉપાડે ખર્ચવા નાણું;
ઉંદરડાને ભૂખે મારે, સમજવો મૂર્ખ તે નરને.
કમાવે બાજરી પોતે, ઉડાવે રોજ દસ લાડુ;
સ્ત્રીયોની વાત જે માને, સમજવો મૂર્ખ તે નરને.
જુવાનીના પુરણ મદમાં, ન જાણે રાત કે દહાડો;
બુઢાપણમાં સ્ત્રીઓ પરણે, સમજવો મૂર્ખ તે નરને.

મોટી મોટી કરે વાતું, ન જાણે ભેદ ભીતરનો;
અમસ્તા દાંત જે કાઢે, સમજવો મૂર્ખ તે નરને.
પોતાના મીત્રને કાજે, હાજર કરતો નથી ગરદન;
કહે જયરામ દુનીયામાં, સમજવો મૂર્ખ તે નરને.

દર્શનાભિલાશી વૃજાંગના.

યાને

વીરહાતુર ગોપી, કવાલી ૨૯.

ઉડી જાતું અરે કાગા. મરૂતનો શું રહ્યો બોલી;
રખડતી હું સકળ વનમાં, જોગનીયું રાગમાં રોળી.
તજી હે ફૂલની સેયા, પોઢું છું કાંકરા ઉપર;
લાવી દે કૃષ્ણને ખોળી, મરૂતનો શું રહ્યો બોલી.
કરોડો સૂર્યની કાંતી. જેની સોંદર્યતા આગળ;
ઉભી છે હાથ બે જોડી. મરૂતનો શુ રહ્યો બોલી.
છબીલાની અજબ મૂરતી, વસી રહી છે ઘટોઘટમાં;
ગયા હમણાજ તરછોડી, મરૂતનો શું રહ્યો બોલી.
વિરહ શ્રીકૃષ્ણનો પ્યારા, સતાવે છે રહ્યા અમને;
દયા લાવીશ કે થોડી, મરૂતનો શું રહ્યો બોલી.

એવા સુંદર ફરી દિવસો, પ્રભુ દેખાડશે જ્યારે;
ખવાડીસ દુધને પોળી, મફતનો શું રહ્યો બોલી.
ઝીણા સ્વરથી પ્રભુ જ્યારે, મધુર બંસી વગાડે છે;
રહે છે નાગ પણ ડોલી, મફતનો શું રહ્યો બોલી.
ઢીચણ કરતાં જેની લાંબી, એવી સુંદર ભુજાવડીએ;
પીવાડયા પ્રેમ રસ ઘોળી, મફતનો શું રહ્યો બોલી.
વીના શ્રીકૃષ્ણ આ દુનીયાં, કહી દે કામની શું છે;
વધુ કહેતી નથી ફોડી, મફતનો શું રહ્યો બોલી,
ખુશીથી જા હવે વૃજમાં, સંદેશાનું લઇ કાગળ;
કહે જયરામ આ ટાણે, મફતનો શું રહ્યો બોલી.

કૃષ્ણચંદ્ર અને મહિયારી

યાને

સાચા પ્રેમનો આબેહુબ ચીતાર. કવાલી ૩૦.

ખબર કયાં છે અલ્યા તુજને, ગાયોના ચારવાવાલા,
માખણ ખાવું મુકી દઇને, શીખ્યો કયાંથી ખોટા ચાળા.
છુપી રીતે મારી પાછળ, આવે છે કે અલ્યા નિર્લજ,
દિઠા શું ઘાંસના ભારા, ગાયોના ચારવા વાલા.

મુકી દે છેડલો મારો, ઉતાવળ છે ઘણી મુજને,
ચતુરભુજ રૂપ ધરનારા, ગાયોના ચારવા વાલા.
મારગ છે સાંકડો માટે, કહું છું કે ધીમેથી જા,
મનોરથ પુર્ણ કરનારા, ગાયોના ચારવા વાલા.
મધુર મહિની ભરી મટુકી, જતીતી વેચવા વૃજમાં,
મારી સીદ કાંકરી મુજને, ગાયોના ચારવા વાલા.
ઠગારા જા હવે અહિંથી, દીઠી શું એકલી મુજને,
મારી સાથે બીજી છે એ, ગાયોના ચારવા વાલા.
ભુલાવી દૈસ હું તારી, જનમની ખોડ સૌ હમણાં,
જસોદા માતને કહીને, ગાયોના ચારવા વાલા.
લાડકડાને વધુ કહેવું, મુનાસબ છે નહિં અમને,
હું તો છું પારકી દારા, ગાયોના ચારવા વાલા.
પ્રભુ પ્રીતે કહું છું કે, જુલમ તારો હવે બસકર,
હૃદયમાં વાસ કરનારા, ગાયોના ચારવા વાલા.
ફરી કોઇવાર આવીને, ઓચીંતા આપજો દર્શન,
ભાગલીયાના પ્રભુ પ્યારા, ગાયોના ચારવા વાલા.

હિકરો કે દુશ્મન.

યાને

અક્કલમંદનો અખાડો. કવાલી ૩૧.

અનાડી ક્રુર અપલખણો, કુપુત્ર જાણવો તેને,
ઉથાપે બાપના વચનો, કુપુત્ર જાણવો તેને.
ન વાંચે શાસ્ત્ર કે પોથી, સુરત દેખું સદા રોતી,
અક્કલનો મંદ દુરભાગી, કુપુત્ર જાણવો તેને.
નીશાળે જાય ત્યાં પણ શું, બેસે છે કે ચોતણુ સીધા.
મેતાજીની કરે નીંદા, કુપુત્ર જાણવો તેને.
ગલીકુંચી અગર જ્યાં ત્યાં, ભુંડે હાલે રહ્યો રખડે,
એવો કોઈ હોય જે પાપી, કુપુત્ર જાણવો તેને.
પ્રભાતે ઉઠીને વહેલો, સ્મરણ કરતો નથી પ્રભુનું,
મોઢું પણ હોય ગંધારૂં, કુપુત્ર જાણવો તેને,
ઘણાં મેલાં કરે કપડા, રમીને ધુળમાં પોતે,
ન જાણે રાત કે દહાડો, કુપુત્ર જાણવો તેને.
હમેશાં કુતરા જેવો, જેને તેને બેઠા કરડે,
ન જાણે દોસ્ત કે બાધર, કુપુત્ર જાણવો તેને.
ચોળી નહાવા વિગેરેની, લીધેલી છે જેણે બાધા,
દાતણ કરતો નથી ચોખ્ખું, કુપુત્ર જાણવો તેને.

બીભત્સ બોલવું એતો, જેનો ખોરાક છે સાદો,
મહા પાપી એવો બાલક, કુપુત્ર જાણવો તેને.
બાગલીયા એકલા તો શું, જાગીતું વર્ગ પણ કહેશે,
પેઢી એકવીસને બોળે, કુપુત્ર જાણવો તેને.

ચમકતી ચાંદની.

યાને

બદામી રંગનો બુરખો. કવાલી ૩ર

અરે વિકટોરીયાવાલા, ગાડી ફેરન જવા દેની,
ઉતાવળ છે ઘણી મુજને, ગાડી ફેરન જવા દેની.
અત્યારે વેશ પલટાવી, જવું છે શેઠની પાછલ,
આંખો મીચી ભલા માણસ, ગાડી ફેરન જવા દેની.
કુકરમી નીચ લોકોના, પડે છે કાન પર શબ્દો,
અકેકો બોલ પહેંચાની, ગાડી ફેરન જવા દેની.
સીધા ગીરગામપર થઇને, ચોપાટીની ખબર લઇશું,
પછી પીલહાંઉસની ભીતર, ગાડી ફેરન જવા દેની.
મુંબઇના શેઠીયા લોકો, નીરખવા છે થીએટરમાં,
નાટકનો ટાઇમ છે માટે, ગાડી ફેરન જવા દેની.

રૂપૈયા પાંચસે દશની, ગુંજામાં છે નવી નોટો,
એને સુધ પણ નથી તેની, ગાડી ફોરન જવા દેની.

ખોરાકી મુખ્ય મુંબઇની, ચહા કાફી અને પટ્ટી,
ચુકાવી બીલ હોટલનું, ગાડી ફોરન જવા દેની.

કાંદાવાડી તરફ હમણાં, જવાનું કામ પણ શું છે,
જુવે છે લોક સૌ ચરચા, ગાડી ફોરન જવા દેની.

કહે જયરામ યુક્તીથી, ઘણી તાળે કરી લીધો,
વીસામો લઇ સુખે બેની, ગાડી ફોરન જવા દેની.

કજોડાની કમબખ્તી.

યાને

સાત વર્ષાંચા મુલગા આણી પંધરા વર્ષાંચી બાયકો.

કવાલી ૩૩

દેખી દેખી બળ્યા કરવું, રંડાપો શું એથી ખોટો,
સડક પર ચાલતાં ડરવું, રંડાપો શું એથી ખોટો.

પીતાશ્રીએ કીધું સગપણ, નાનકડા બાળની સાથે,
મને સ્વામી મળ્યો છોટો, રંડાપો શું એથી ખોટો.

આવી છું જ્યારથી પરણી, ચડે છે ક્યાં રૂધીર મારૂં,
જુવાનીમાં વળ્યો ગોટો, રંડાપો શું એથી ખોટો.
વાળુ કીધા વિના એમજ, પડી રહે છે પથારીમાં,
પાછું ફરીને નથી જોતો, રંડાપો શું એથી ખોટો.
અલી દેખાડને દફતર, મુકયું છે ક્યાં મારી બાએ,
લગાડું કે ત્રીજો સોટો, રંડાપો શું એથી ખોટો.
આવાનું દે પ્રથમ નહિં તો, બોલાવું છું મારી બાને,
પાછળ આવે રોતો રોતો, રંડાપો શું એથી ખોટો.
દિવસ આખો અને રાત્રી, કરૂં છું શોચ હું દિલમાં,
વારે ઘડીએ પગે પડવું, રંડાપો શું એથી ખોટો.
હતો વચમાં સખસ તે પણ, ગયો પહોંચી સોનાપુરમાં,
હશે અપરાધ કંઇ મોટો, રંડાપો શું એથી ખોટો.
મનુષ્ય દેહમાં આવી, બની ગાફીલ ભુખ્યા તરસ્યા,
ઠાલે હાથે જવું પાછા, રંડાપો શું એથી ખોટો.
કહે જયરામ હે બેની, તમારી જ્ઞાતીની અંદર,
તરૂણ વરનો હશે ત્રોટો, રંડાપો શું એથી ખોટો.

જમાનાનું જ્યોતિષચક્ર.

યાને

પુત્રીયો વેચનાર માબાપોની દુર્દશા. કવાલી ૩૪

જગત કલ્યાણને માટે, લખી રાખો ભીંતે બાપા,
હું તો જાણું હીમાલયથી, આવેલા છે મારા કાકા.
મને ઇચ્છા નથી મુદ્દલ, ઘરેણાં પહેરવાની પણ,
શા માટે વૃદ્ધને પરણું, લખી રાખો ભીંતે બાપા.
ન માગું રેસમી સાડી, ન જોઇએ ફ્રાક ફેશનનાં,
ન પહેરૂં વાલની વીંટી, લખી રાખો ભીંતે બાપા.
મોતીના સાજ સૌ એના. જલાવી દેસ ચુલામાં,
પુરવના હું અમો પાપી, લખી રાખો ભીંતે બાપા.
રાંડીરાંડો તણા બચ્ચાં, કેવી રીતે વરે પરણે,
કલીજુગના જમાનામાં, લખી રાખો ભીંતે બાપા.
દીકરીઓને પજવવામાં, મજા કેવી રહેલી છે,
ઝીણી નજરે જરા ભાળી, લખી રાખો ભીંતે બાપા.
તમારો દીકરો તમને, મુકી વનમાં વહ્યો જાશે,
વિયોગી થઇશ હું બાની, લખી રાખો ભીંતે બાપા.
દાણાની કોઠીયો સરવે, દિવસ ચાલીસની અંદર,
જવાની કઈ જગોએ તે, લખી રાખો ભીંતે બાપા.

નીકળશે સાપ ઘરમાંથી, અને વીંછી કાબર ચીત્રા,
કરડશે ઉંદરો કપડાં, લખી રાખો ભીંતે બાપા.
બીજી પણ વાત એ છે કે, ગાયો ઘરની છતાં તમને,
દુઝાણાની થશે તંગી, લખી રાખો ભીંતે બાપા.
રહ્યા પાછળ હવે ઢોરો, તે પણ દુષ્કાળ પડવાથી,
વેચાશે પાણીના મુલ્યે, લખી રાખો ભીંતે બાપા,
વરસ છ મારાની ભીતર, પતી જાશે બધો વયભવ,
ભાગલીયાના સકલ પેપર, લખી રાખો ભીંતે બાપા.

કચ્છી બાયડો.

યાને

ઉસ્તાદી કુંચી—ઉરદુ કવાલી ૩૫.

મોહ જાલમેં ફસીને બંધા, ફોકટ મરી કોતો વીને,
પરજો ભલો કરીજે ત બાબંધ, દાદ ખુદ પંઢજી ગીને.
પયતી ખબર સચ્ચી કડેં, ઇન જગતમે પહેચાનજી,
પિંઢજી રથીતી દુઃખમેં હુવે, ઝીન વખતમે ઇનસાનજી.
સંસારજો ચીકુ ઉતે, હલન્ચુંન હિ પહિલે સમજ,
માલીકજે નાલે મથે, ઇતબાર તું પુરો રખજ.
પ્યાસે ભુખેકે ડઇ ગીની, હથડારતું મુંઝા વલા,
માલીકજે ઘરવટ નકાં, મીળંધે સખત મુનઝા ખલા.
ઇન સાઇજરે હલમેં લટયા, ઓંઝા ભઝા કીંયરો લગે,

પોનતા પુઠઝા તડે, ધીરજ ધરે કીયતો સગે.
મારે કુટે હીન વાસનાઓ, ત્યાગ કર જયરામ તું,
તોકે ડીંઘલ દુખઝા હુંધાસે, થ્યા ફ્ના ઈંય જાણતું.

ભકતઝા લક્ષણ. ૨

સચ્ચો ભગત ઉનકે સમજ, પુછિને મુકે પાણી પીયે,
આણી પદારથ માત્રકે, ડીસીને ઝુકો રાજી થીએ,
ડીંયરાત ચ્યો સરિખો હલે, તુંહીં તુંહીં પ્રભુ મુંઝાવલો.
ઉનીકે સમજણુ સંત બાકી, બઇ મીળે જગઝી બલા,
અભીમાન પણ ઝેંકે નતો ફુખડે, ઝરા તીલ માત્રકી.
ઉનીઝી સેવા કરીઝેત પિંઢઝો, ઉદય તુર્ત થીયેંજ ડીં,
જેંઝી વૃતી પરમાર્થ ઝે, સુભ કાર્યમેંજ વીઠી ફરે.
પરકે પ્રથમ તારે પછે, પંઢપાણુ ઉની ભેરો તરે,
ધન ઉનીઝી માતકે, ઝેંઝે કુખે ઇ અવતર્યા,
ગુરૂઝે ચરણ પરતાપસેં, જયરામઝા સંશય ટર્યા.

જગતનું જુઠાપણું.

યાને

મનુષ્યોની વૃત્તીયોમાં થયેલો ફેરફાર કવાલી. ૩૬

ચાલી રહી છે કેવી દુનીયાં, ન પુછો વાત અત્યારે
પ્રભુ સહુની લજા રાખો, દિવાળીને બીજે દહાડે
ઘણાના ઝાડ પરથી મેં, હકીકત સર્વ છે ભાળી

અંધારૂં એટલું છે કે, ન પુછો વાત અત્યારે
સાળાને લાપસી લાડુ, ભાઈયોને ખીચડી ટાઢી
વીવીધ ફેશનતણી અમને, ન પુછો વાત અત્યારે
રાખેલી રાંડને સાડી, અને જરીયાનનો કમખો
સતીને કષ્ટ છે એવું, ન પુછો વાત અત્યારે
નીર્દય કંગાલનાં ઘરમાં, વસી રહી છે અખુટ લક્ષ્મિ
દાતારોએ દયા ત્યાગી, ન પુછો વાત અત્યારે
ઘણા ગરવીષ્ટ જજમાનો, પોતાના ગોરને મુકી
સેવે છે અન્ય ભુ દેવો, ન પુછો વાત અત્યારે
હરામી ધુર્ત પાખંડી, જગતને ખાય છે ફોલી
દેખાડી ઢોંગ પોતાના, ન પુછો વાત અત્યારે
વરસ ચાલીસનાં જુના, રૂપૈયા સાઠના નોકર
રવડતા છે ભુંડે હાલે, ન પુછો વાત અત્યારે
અમારા પાપનો છેડો, કે દહાડે આવસે તેની
ભાગલીયાને હવે મુદ્દલ, ન પુછો વાત અત્યારે

મહાદેવજીનો મહીમાં.

યાને

શંકરની વેદોક્ત સ્તુતીનો આનંદ–કવાલી ગોહર. ૩૭

શંકર સમર્થ દાતા, કરશે ભલું તમારૂં.
કરશે ભલું તમારૂં, કરશે ભલું તમારૂં. શંકર.

જલનો એકાદ લોટો, પ્રભુને તમે ચઢાવો.
ગીરીજા પતી સમર્થ, કરશે ભલું તમારૂં. શંકર.
અક્ષત સુપારી પળડી, ચંદન ઉગાળી લાવો.
વનકેશ્વરઃ પ્રતાપી, કરશે ભલું તમારૂં. શંકર.
કપટી મનુષ્યથી તો, મુડદા ઘણાજ સારાં.
સેવા કરો પ્રભુની, કરશે ભલું તમારૂં. શંકર.
લાયક સુગંધી વાલા, પુષ્પો ગુલાબી લાવો.
ઉમીયા પતી અજન્મા, કરશે ભલું તમારૂં. શંકર.
પામર જનો બીચારા, મહીમાં એનો શું જાણે.
ત્રણ લોકના પીતાજી, કરશે ભલું તમારૂં. શંકર.
દર્શન કરેથી પાપો, બળી ભસ્મ થઇ જવાના.
આંખો મીચી ઉભારો, કરશે ભલું તમારૂં. શંકર.
કાયા તણો ભરૂંસો, પલનો નથી અમોને.
જમદૂતને હઠાવી, કરશે ભલું તમારૂં શંકર.
સાધી સમય પોતાનો, નજરે જુવો નીહાળી.
ગવરી પતી અવશ્ય, કરશે ભલું તમારૂં. શંકર.
શંભુ કૃપાથી રાવણ, જેવા અનેક દૈત્યો.
પામ્યા પદાર્થ ચારે, કરશે ભલું તમારૂં. શંકર.
ગુલજાર આ કવાલી, નીત નેમથી ઉડાવો.
જયરામનો છબીલો, કરશે ભલું તમારૂં. શંકર.

બલીહારી પ્રભુની

યાને

શ્રાવણના સરવરીયા—ઉરદુ કવાલી. ૩૮

પડતો નથી વરસાદ એનું, શું હશે કારણ કહો
પરમાર્થનો છાંટો જગતમાંથી, તદન ઉડી ગયો.
બ્રાહ્મણો પ્રતિદિન ઉઠી, પરભાતમાં ભણતા નથી
ક્ષત્રીઓ સુધરી ગયા, ઘર ઘર વિષે નોખી મતી.
વૈશ્યો થયા વાણોતરો, સુદ્રો ઘણા પુજાય છે
ગુણીકા તણા ઘરમાં સદા, આનંદ મંગલ થાય છે.
આશ્ચર્ય કારક છે જુલમ, હીંદુ સ્ત્રીયોનો આજકલ
ફેસની બાબત વીષે, વાકેફ છે મુંબઇ સકલ.
અપટુડેટ ફેશનની ઉપર, ફેશન સળગતી જાય છે
ચરબીના દિવા પ્રભુ મંદિર, વિષે વપરાય છે.
ફરનીચરો રાખ્યા વગર, અમને મુદલ ચાલે નહિ
ગુરુ તણો વટ જાયતો, મરવું ભલું એથી સહી.
નીંદા એતો જાણે ઘણા કુમરા, જમાનાને વિષે
ભીતર સડેલા હોય તે, ઉપર ઘણા સુંદર દિસે.
વાહવા કરેતો સમજવું કે, આ બડો ઉસ્તાદ છે
એવો સખસ કોઇબી વખત, ગરદન તમારી કાપસે.
વીશ્વાસ પર રહેવું તે પણ, આ સમયમાં ઘટતું નથી
માંના જણેલા ભાઇની, મધરાતની બગડે વૃતી.

આ જમાનો છે કઠણુ, પુરવે નથી દિઠો અમે
પદ્મની ઘરમાં છતાં, પુરૂષો રહ્યા જ્યાં ત્યાં ભમે.
હે પ્રભુ આ જગ્તમાં, જીવાડમાં અમને હવે
દસ વરસમાં વિધવા બનેલી, છોડીયો ઘરઘર રૂવે.
જગ્તનું દુઃખ દેખીને, અંતર ઘણું અકળાય છે
જયરામદાસ પ્રભુતણા, નીરલજ બની ગુણ ગાયછે.

મુંબઇના ઇમીટેશન બળદીયો.

યાને

મુદ્દલમાં ખોટ. કવાલી. ૩૯

દિલ્હી નગરી અજબ ત્યાંથી, પુંઠે ફેશન પડેલી છે.
ભુખે મરતા થયા તોપણ, પુંઠે ફેશન પડેલી છે.
ઉંદરડાને નથી ખાવા, ચોખાનો એકબી દાણો,
બેહદ ચાલુ જમાનામાં, પુંઠે ફેશન પડેલી છે.
ખુલ્લા કફના ખમીસોને, ફરીથી આપશું ધોવા,
કાંજી કમતી ભરેલી છે, પુંઠે ફેશન પડેલી છે.
પાઘડીઓના મોબદલામાં, પસંદ કીધી અમે ટોપી,
પવિત્ર ચામડા વાળી, પુંઠે ફેશન પડેલી છે.
ફેમેલીના કહ્યા માફક, અમારે વર્તવું જોઇએ,
છઠું ધોરણ ભણેલી છે, પુંઠે ફેશન પડેલી છે.
અહાહા શું મોઢું તારૂં, મંડયું છે લાપસી ખાવા,
મુછો વાંકી વળેલી છે, પુંઠે ફેશન પડેલી છે.

ઉત્તર બાજુ બોલાવો તો, દિશા પશ્ચિમ ભણી દોડું;
એવો હુશીયાર હું માટે, પુંઠે ફેશન પડેલી છે.
નજર ખોલી જુવો મીત્રો, નવા પ્રગટેલ છે ચીત્રો,
અવલ આખર મટોડી છે, પુંઠે ફેશન પડેલી છે.
મહા પુરૂષો તણા વચનો, અમારા કૈંક મીત્રોને,
નથી ગમતા તેનું કારણ, પુંઠે ફેશન પડેલી છે.
પરાયા મુલ્કના વ્યસનો, ગમે તેવા હશે દરટી,
કબુલ મંજુર અમોને છે, પુંઠે ફેશન પડેલી છે.
દહાડે દહાડે જમાનામાં, સુધરતું જાય છે ખાતું,
નાના મ્હોટા બધા જણની, પુંઠે ફેશન પડેલી છે.
ગયા છેલ્લી અમો તળીએ, ઉગરવાનો નથી આરો,
કહે જયરામ દુનીયાની, પુંઠે ફેશન પડેલી છે.

કૌતુકી કુહાડો.

યાને

વિકળ થયેલા વેદમાર્ગનો પરિતાપ—કવાલી. ૪૦

હવે બસકર જમાનાં તું, ઉખેડી મુળ નાખીશમાં;
કૃપા તારી થશે મ્હોટી, ઉખેડી મુળ નાખીશમાં.
અમારા ગુપ્ત શાસ્ત્રોનું, ઉડાવી તેજ તેં દીધું;
નવીન શ્લોકો ઝુકાવીને, ઉખેડી મુળ નાખીશમાં.
ગાયત્રી મંત્રની પણ તેં, ભયંકર દુર્દશા કીધી;
જમાડી અન્ન સુતકના, ઉખેડી મુળ નાખીશમાં.

નાની વયમાં આંખો ઉપર, ગુજરતું છે મહા સંકટ;
લગાડી કાચનાં કટકા, ઉખેડી મુળ નાખીશમાં.
થોડી વિદ્યા હતી તે પણ, પમાડી નાશ તેં દીધી;
ગળામાં સુત્ર છે તેનુ, ઉખેડી મુળ નાખીશમાં.
વડીલોનાં વગર હુકમે, આગલ પગલું નથી ભરતાં;
એવા સુખનાં સમુદરનું, ઉખેડી મુળ નાખીશમાં.
પ્રતિદિન ઉઠીને પોતે, ધરે છે ધ્યાન શ્રી હરીનું;
વિવેકી સંત પુરૂપોનું, ઉખેડી મુળ નાખીશમાં.
પથ્થર માટી અને સોનું, જેને સરીખું રહેલું છે;
હિતેચ્છુ વર્ગનું પાપી, ઉખેડી મુળ નાખીશમાં.
ચરાચર પ્રાણીયો ઉપર, દયા દ્રષ્ટિ રહેલી છે;
ભુલે ચુકે એવા જનનું, ઉખેડી મુળ નાખીશમાં.
અત્યારે સત્ય વસ્તુને, ઓળખનારાં ગયા ઉંઘી;
પ્રભુનોં અંશ નીવડેતો, ઉખેડી મુળ નાખીસમાં.
જગતમાં છાસ ટીપાની, ગરીબોને નથી સગવડ;
વધારી દુધનોં ચારજ, ઉખેડી મુળ નાખીશમાં.
પ્રતાપી આ વિભુતીને, ધારણ કરનાંર ભક્તોનું;
કહે જયરામ કોઇ કાળે, ઉખેડી મુળ નાખીશમાં.

નિમકહલાલ નોકર.

યાને

જુના ગુમાસ્તાની બાબતમાં શેઠે મચાવેલી ધાંધલ.

કવાલી ૪૧

તેડી લાવો ગમે ત્યાંથી, મહેતાજી ક્યાં ગયો મારો;
મોડી રાતે કરી કજીયો, મહેતાજી ક્યાં ગયો મારો.
પ્રમાદી આળસુ ગંદા, નથી ગમતા નવા નોકર;
ઝડપથી સાહ્ય કરનારો, મહેતાજી ક્યાં ગયો મારો.
શની અથવા રવીવારે, જવાનું થાય નાટકમાં;
નિભાવી કામ લેનારો, મહેતાજી ક્યાં ગયો મારો.
અમારા શેઠ આવે છે, રહો બાજુ કહી તુર્તજ,
આવીને હાથ ધરનારો, મહેતાજી ક્યાં ગયો મારો.
આગળ ચસ્મા પડેલી છે, કલમ કાને ચડેલી છે;
સફાઇથી નોંધ લખનારો, મહેતાજી ક્યાં ગયો મારો.
મીઠું બોલી ઘરાકોને, પતાવી માલ દે ખમાણું;
કરજમાંથી છોડવનારો, મહેતાજી ક્યાં ગયો મારો.
દેશાવરના એજંટોને, મોકલવા ઓર્ડરો તેની;
સંપુર્ણ માહીતીવાળો, મહેતાજી ક્યાં ગયો મારો.
શેઠાણીને વખતપર જો, પડે ઘરમાં કદી અડચણ;
બનાવી પાક દેનારો, મહેતાજી ક્યાં ગયો મારો.
નાનકડા બાળકો આવી, એકાએકી મંડે રડવા;

ખુશીની સાથ ફરનારો, મહેતાજી ક્યાં ગયો મારો.
રૂપૈયા પાંચની વસ્તુ, લાવી આપે સવાત્રણમાં;
નાજુક હુશિયાર વટવાલો, મહેતાજી ક્યાં ગયો મારો.
સુખે મહેતા કહું ત્યાં તો, આવી ઉભો રહે પાસે;
હુકમની રાહ જોનારો, મહેતાજી ક્યાં ગયો મારો.
અત્યારે કોથળીમાંથી, રૂપૈયા પાંચ કાઢીને;
નાખું છું ગાયને ચારો, મહેતાજી ક્યાં ગયો મારો.
કહે જયરામ આ વખતે, બીડું છું પોષ્ટમાં કાગળ;
ખુમો અમથી નહિં પાડો, મહેતાજી ક્યાં ગયો મારો.

જમાનાનું વર્ષફલ.

યાને

કુદરતી પ્રયોગ. કવાલી ૪૨

દેશી બંધુ જુવો કેવી જુલમની વાત છે મોટી;
ફુટે છે કાન સાંભળતાં, જુલમની વાત છે મોટી
માતા પૃથ્વિ જમાનાંમાં, છીએ સુખીયા અગર દુખીયા;
ફશું નજરે નથી જોતી. જુલમની વાત છે મોટી.
કઠણ કલીકાલની અંદર, ઓચીંતું શું થશે તેની.
ખબર પડતી નથી યારો, જુલમની વાત છે મોટી.
દાણા હુણી સકલ મોંઘા, બટેટા પણ નથી સોંઘા;
સળગતું જાય છે સુરણ, જુલમની વાત છે મોટી.

નાહ્યા ધોયા વગર એમજ, પથારી ને પથારીમાં;
કરડતા છું અમો કકડા, જુલમની વાત છે મોટી.
પ્રભુ પરસન થશે કયારે, કુટીલતા છુટશે ત્યારે;
વારે ઘડ્યે થવું ખોટી, જુલમની વાત છે મોટી.
તમારા લક્ષણો દેખી, ઉઠે છે આગ અંતરમાં;
ખવાતી છે નહિ રોટી, જુલમની વાત છે મોટી.
પુરાતન દેવના ફોટા, અને શાસ્ત્રો તણા પાના;
લાવ્યા કયાંથી જુવો ગોતી, જુલમની વાત છે મોટી.
કહે જયરામ હે સંતો, મીઠાઇયોની દુકાનોમાં;
પગે કચરાય છે પોથી, જુલમની વાત છે મોટી.

ધી ઓસમ બ્યુટીફુલ.

અમેરીકન

ફોટોગ્રાફ કંપની લીમીટેડ. કવાલી ૪૩

મારા વહાલા ફોટોગ્રાફર, છબી સુંદર બનાવી દે;
રૂપૈયા બે વધુ લઇને, છબી સુંદર બનાવી દે.
નહીં નહાની નહીં મોટી, નહીં સાચી નહીં ખોટી;
તસુ બાવીસની બેશક, છબી સુંદર બનાવી દે.
અધુરા મર્દ પણ મારા, કુદરતી રૂપને દેખી;
બને ગાંડા બને તેવી, છબી સુંદર બનાવી દે.
રૂપાળા રંગ બે રંગી, વિલાતી ઝાડના કુંડા;

ઉપર વેલો વીંટાળીને, છબી સુંદર બનાવી દે.
હમેશાં માટીડો મારો, મને પુછી પીયે પાણી;
ચલકતા ચંદ્રના જેવી, છબી સુંદર બનાવી દે.
કુસુંબી રંગની ચોળી, અજબ લીપી રહેલી છે;
અમેરીકન કેમેરાથી, છબી સુંદર બનાવી દે.
ચંપક વરણી છબીલીનો, ટાંગેલો છે ઘણો ફોટો;
સેમ્પલ નજરે નીહાળીને, છબી સુંદર બનાવીને.
અમોને બેસવા કાજે, ઇજીચેરો અલ્યા છે ક્યાં,
દેખી દીલડું ઠરે એવી, છબી સુંદર બનાવી દે.
જો કે આ રૂમની અંદર, નામીચી બારીયો પણ છે,
ખોલી સરવે મીનીટ બેમાં છબી સુંદર બનાવી દે.
સાધારણ કટ વેઠીને, એકંદર વૃત્તીયો રોકી;
બ્યુટીપુલ રોશનીવાલી, છબી સુંદર બનાવી દે.
કહે જયરામ ઓ મિત્રર, ભલું કરસે પ્રભુ તારૂં;
કૃપાલુ કૃષ્ણની મુજને, છબી સુંદર બનાવી દે.

જંગી સયતાન.

યાને

મોટરગાડી વિષે કવાલી. ૪૪

ન જાણું કઇ જગોએથી, મોટરકારો પ્રગટ થઇ છે,
નાણા નજરે પડયા તેથી, મોટરકારો પ્રગટ થઇ છે.

વાંકી ચુકી જોડાજોડે, સડક પરથી રહી દોડે.
રૂધીરનું પાન કરનારી, મોટરકારો પ્રગટ થઇ છે.
કબુતર શ્વાન મરઘાની, જણાતી છે પકી દુશ્મન.
બકાસુર દૈત્યના જેવી, મોટરકારો પ્રગટ થઇ છે,
છેટેથી દોડતી આવે, લોકોના જીવ ગભરાવે,
અપંગોને દુઃખી કરવા, મોટરકારો પ્રગટ થઇ છે.
નીશા આખી ભટકવામાં, એવી તો લહેર આવે છે,
ઉદય પુન્યો થયા ત્યારે, મોટરકારો પ્રગટ થઇ છે.
અજાણ્યા ડ્રાઇવરો ઇશ્કી, ફેરન ગાડી ચલાવે છે,
માથે ઓઢી છેવટ રડવા, મોટરકારો પ્રગટ થઇ છે.
મોટર શું ચીજ છે તેની, ખબર કોને હતી આગળ,
થોડા વર્ષો થયાં આજે, મોટરકારો પ્રગટ થઇ છે.
જરા ચુકી નજર બસ કે, ભુકે ભુકા ઉડાવે છે,
ગધેડાની સગી માતા, મોટરકારો પ્રગટ થઇ છે.
ઝડપ ઓછી થવા માટે, ગરિબ જયરામ પણ અહિંયાં.
વિકળ થઇને કહે છે કે, મોટરકારો પ્રગટ થઇ છે.

પતંગની પાયમાલી

યાને

ઉડતા પક્ષિયોપર ગુજરતું ઘાતકીપણું. કવાલી ૪૫

બીજાનું તો ગયું ઉંઘી, પોતાનું તો ભલું ચાહો,
પતંગ ઉંચે ઉડવનારા, પોતાનું તો ભલું ચાહો.

મકરસંક્રાંતના દિવસે, કીધી છે વાદળે વૃષ્ટિ,
પ્રભુપ્રીતે પીઓ પાવો, પોતાનું તો ભલું ચાહો.
હઠીલા કેક બેભાનો, ખુવે છે પ્રાણ પોતાના,
ઉભા રહીને અગાસીમાં, પોતાનું તો ભલું ચાહો.
અમુલ્ય જીંદગાનીનો, વખત એળે વહ્યા જાશે,
વિગત વાંચી અરે લોકો, પોતાનું તો ભલું ચાહો.
ચલકતા તીવ્ર ધાગાથી, બીચારા રંક પક્ષિના,
જુલમથી જીવ લેનારા, પોતાનું તો ભલું ચાહો.
પીવાડી કાચના પાણી, બનાવો છો રહ્યા માંજો,
ગુમાવી દોકડા ઘરના, પોતાનું તો ભલું ચાહો.
અરે આ ખેલનું છેવટ, કેવું પરીણામ આવે છે,
બીના વાંચી પ્રભુ મારા, પોતાનું તો ભલું ચાહો.
મનુષ્ય દેહનું વાપર, કેવી રીતે થવું જોઈએ,
મગજમાં વાત લાવીને, પોતાનું તો ભલું ચાહો,
દયાના પાત્રમાં પ્રભુએ, ભરેલી છે સકળ વસ્તુ,
કૃપાલુના ગુન્હેગારો, પોતાનું તો ભલું ચાહો.
મોટર અથવા ખટારાના, સખત પૈડા તળે આવી,
અચાનક જીવ દેનારા, પોતાનું તો ભલુ ચાહો.
પતંગો ઝાલવા માટે, ચડો છો છાપરા ઉપર,
બે ત્રણ પૈના અરે લોભી, પોતાનું તો ભલું ચાહો.
કહે જયરામ હર વખતે, સુકોમલ અંગને બાળી,
ખરેખર ભસ્મ કરનારા, પોતાનું તો ભલું ચાહો.

બેવકુફીનો બદલો
યાને
વગર હીંમતના પુરૂષોની મોકાણ. કવાલી ૪૬

વેઠાતું છે નહીં સંકટ, પ્રભુ વારે ચઢો મારી,
બોજો માથે ઉપાડીને, ફરૂં છું રાતને દહાડી.
ચાલું છું સત્યમાં તોપણ, દશા વાંકીજની વાંકી,
કુકર્મોના જથા બ.ળી, પ્રભુ વારે ચઢો મારી
મારી વચના ઘણા દોસ્તો, ફરે છે શેઠીયા થઇને.
મને ચીંતા બહુ ભારી, પ્રભુ વારે ચઢો મારી.
કૃપાસીંધુ દયા લાવી, એવો કોઈ માર્ગ બતલાવો,
રાખું ઘરની ઘોડાગાડી, પ્રભુ વારે ચઢો મારી.
પુનાની રેસમાં પણ મેં, ગુમાવી છે ઘણી નોટો,
સટ્ટામાં સો ગયો હારી, પ્રભુ વારે ચઢો મારી.
સાડા ત્રણુસો રૂપૈયાના, લીધા છે કોલસા તેમાં,
અઢીસોની થશે ખ્વારી, પ્રભુ વારે ચઢો મારી.
સીલકની કોથળીમાં પણ, બસો કમ બે રહ્યા બાકી,
બાપલીયા વોયરે માડી, પ્રભુ વારે ચઢો મારી.
ભલું કરતો ભલું થાશે, ડુંગર દુખના ટળી જાશે,
પઠન કરીને પછી કહેજે, પ્રભુ વારે ચઢો મારી.
કવિ જયરામની કવિતા, મટાડી ક્લેસને આપે,
બતાવે મોક્ષની બારી, પ્રભુ વારે ચઢો મારી.

તેજસ્વીયોની તપાસ.

યાને

ઉત્તમ વસ્તુની યાદગીરી. કવાલી ૪૭

પ્રભુનો માર્ગ બતલાવે, એવો કોઇ છે જમાનામાં,
દીગંબર સંત કે સાધુ, એવો કોઇ છે જમાનામાં.
બીચારી આર્ય ભુમીનું, સુકાતું જાય છે ડાચું,
કારણ દુઃખનું ખરૂં કહી દે, એવો કોઇ છે જમાનામાં.
અમુલ્ય વૃક્ષના બીજો, ગવાતાં જાય છે ફોકટ,
તેને રોપી કરે તાજા, એવો કોઇ છે જમાનામાં.
પોતાનું પેટ ભરવાનો, કરે છે સર્વ કોઇ ઉદ્યમ,
બુઝાવે પારકી પીડા, એવો કોઇ છે જમાનામાં,
ઘણા લોકો બની ફક્કડ, ફરે છે ડોળ ઘાલીને.
પરાયા પ્રાણનો દાતા; એવો કોઇ છે જમાનામાં.
પુરી શ્રીખંડ વડા દહીંના. ખાનારા છે ઘણા દોસ્તો,
ખીસું ખાલી કરે હુરદમ, એવો કોઇ છે જમાનામાં.
જરીની પાઘડીવાલા, વસે છે કેક મુંબઇમાં,
ચલાવે હંસનો ચીલો, એવો કોઇ છે જમાનામાં.
લગનના માંડવા હેઠળ, ગુણીકાના ગોળદલામાં,
નચાવે ભીક્ષુકો રૂડા, એવો કોઇ છે જમાનામાં.
કવિ જયરામનો હેતુ, પરીપુરણ થવા માટે,
થોડો આશ્રય કરી આપે, એવો કોઇ છે જમાનામાં.

અખંડ સમાધાન.

યાને

ચીત્ત શુદ્ધીનું મુખ્ય સ્વરૂપ. કવાલી ૪૮

અમો ચહાતા નથી દુઃખને, મેળે દુઃખ દોડતું આવે,
વીયાણી છે કોની માતા, રોકી ક્ષણુ વાર બતલાવે.
જેઠાણીથી કરી કજીયો, કુવામાં કુદકો મારે,
સમુહ વિઘ્નો તણો લઇને, મેળે દુઃખ દોડતું આવે.
અભાગી છીટનો તાકો, મારગમાં વેચવા બેશે,
સીપઇના વેશમાં તુરતજ, મેળે દુઃખ દોડતું આવે.
ઉપાડી વ્યાજના પૈસા, હેટાજી દેશમાં ચાલ્યા,
કઠે જાવે કહી પાછલ, મેળે દુઃખ દોડતું આવે.
રમકડાં ખાંડના દેખી; ડુલાવે છે રહ્યા માથું,
ગયા ફુટી જરા બસકે, મેળે દુઃખ દોડતું આવે.
અંગાસીમાં ઉભેલીને, ઘડીભર મોજથી ભાળે,
વચે અદ્રસ્ય થઇ જાતાં, મેળે દુઃખ દોડતું આવે.
કેળાનું રાયતું ચટણી, કેરીના આથણા ભાવે,
ખાટી દહિંની કરે દોસ્તી, મેળે દુઃખ દોડતું આવે.
પોતાના માર્ગને મુકી, પરાયા પંથમાં પેસે,
કહે જયરામ તેનાપર, મેળે દુઃખ દોડતું આવે.

ભવચક્રના ભોમીયા.

યાને

કદરદાનોની કસોટી. કવાલી ૪૯.

જેની ગાંઠે નથી પૈસો, જીવન તેનું વૃથા જાણો,
હાથે કરીને પડે હલકો, જીવન તેનું વૃથા જાણો.
દીવસ આખો બેસી બેસી, લોકોના ઓટલા ભાંગે,
સમીસાંજે રહે ઉંઘી, જીવન તેનું વૃથા જાણો.
કરે નહિં કામ કે ધંધો, શરીરે પણ રહે ગંદો,
જેના કર છે બહુ ટુંકા, જીવન તેનું વૃથા જાણો.
મરદ જેવો મરદ થઇને, પોતાના પેટનું પુરૂં.
કરી શકતો નથી જગમાં, જીવન તેનું વૃથા જાણો.
પાસે ગંગા છતાં લોકો, કુવાનું નીર પીપીને,
પોતાનો દેહ ત્યાગે છે, જીવન તેનું વૃથા જાણો.
વરસ દસબારની કન્યા, સોનું દેખી સવાલખીયા,
બુઢ્ઢા વરને ગળે બાંધે, જીવન તેનું વૃથા જાણો.
દિવાબત્તી અગર ઝાડુ, પથારી સાફ કરવાનું,
દારાને શેઠ બતલાવે, જીવન તેનું વૃથા જાણો.
લાયક પત્ની કહે આવી, ભોજન તૈયાર છે ચાલો,
બેગાસર લક્ષનવ આપે, જીવન તેનું વૃથા જાણો.

કહે જયરામ જે માણસ, પોતાના ખાસ માલિકના,
મુકે છે પેટ પર પાણો, જીવન તેનું વૃથા જાણો.

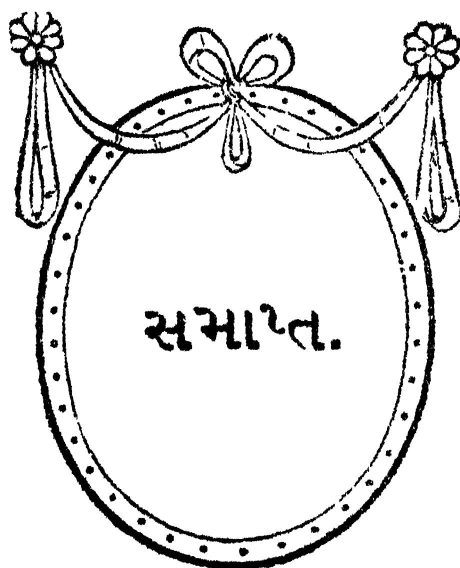
ઇલ્મી અપ્સરા.

યાને

નખોદપાટલાનું નોબતખાનું. કવાલી ૫૦.

એતો છે અપ્સરા ઇલ્મી, જુવે છે શું ઝીણી આંખે.
એમાંથી દાળીયા તારા, સીંગલ પૈના નહિં પાકે.
નીસાસા નાખમાં ઉંડા, પ્રભુના ખેલ જો ભુંડા,
અહિં એકાંતમાં બેસી, જુવે છે શું ઝીણી આંખે.
થવાનું છે નહિં બીજું, જશે વાંકી વળી ગરદન,
મહા દુઃખની મૃતીકાને, જુવે છે શુ ઝીણી આંખે.
કાળી નાગણ છતાં ગોરૂં, બદન દેખાય છે તુજને.
ઘડી પલમાં જનારીને, જુવે છે શું ઝીણી આંખે,
આખી દુનીયા વીશે એણે, મચાવ્યો છે બડો દંગો,
મુંબઇમાં છે એની બેઠક; જુવે છે શું ઝીણી આંખે.
એને દેખી ઘણા લોકો, ફૂસેલા છે જમાનામાં,
દીશા ચારે ગળી ગઇ છે, જુવે છે શું ઝીણી આંખે.

એની એ પાંખ છે પહોળી, ગમે ત્યાં જાય છે દોડી,
તજી દઈ સ્થાન પોતાનું, જુવે છે શું ઝીણી આંખે.
ત્રણે જુગમાં એવી એકે, કરમ ચંડાલણી નહોતી.
કલીજુગની એ છે કૃત્યા, જુવે છે શું ઝીણી આંખે.
પોતાનો ઇલ્મ અજમાવી, કીધા છે કૈકને પાગલ,
બતાવી નામ દે તેનું, જુવે છે શું ઝીણી આંખે.
પઢાવી છે સકળ વિદ્યા, ગમે ત્યાં જા હવે ચાલ્યો,
ભાગલીયાને વીસરજેમાં, જુવે છે શું ઝીણી આંખે,





Printed by K. H. Patel, at Krishna P. Press, Arnotwadi, Bombay No. 2.